Ազգ
Azg
armenian daily
22 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1995 ՈՒՐԲԱԹ # 246 (1000)

Քրիստոսի ծննդավայրում իջեցվեց Իսրայելի դրոշը

Հինգշաբթի օրվա լուսաբացին Բեթղեհեմում իջեցվեց Իսրայելի դրոշը: Դա կատարվեց այն պահից մի քանի ժամ առաջ, երբ Իսրայելը պետք է այդ պատմական քաղաքը հանձներ Յասեր Արաֆաթի պաղեստինյան իշխանությանը: «Ֆրանսպրեսը» տեղեկացնում է, որ իսրայելական ոստիկանությունն է շտապողաբար իջեցրել դրոշը, որը գավթման բոլոր 20 տարիների ընթացքում ծածանվում էր խստորեն ամրացված ոստիկանության գլխավոր վարչության վրա: Համաձայն Իսրայելի եւ Պաղեստինի ազատագրական շարժման միջեւ կնքված «խաղաղության փոխարեն հող» պայմանագրի, Բեթղեհեմը դառնում է Հորդանանի արեւմտյան ափին գտնվող վեց մեծ քաղաքներից հինգերորդը, որ հանձնվել է Պաղեստինի տնօրինությանը հունվարի 20-ին նշանակված պաղեստինյան ինքնավարության օրենսդրության ընդունման մասին հանրաքվեի անցկացումից առաջ: Չորեքշաբթի օրը, զորքերի դուրսբերման նախապատրաստական աշխատանքների կատարման կապակցությամբ Իսրայելը Բեթղեհեմը հայտարարել է փակ ռազմական գոտի, բայց զբոսաշրջիկները դեռ կարող են այցելել այդ տարածքը: Նոյեմբերից ի վեր պաղեստինցիները իրավունք են ձեռք բերել տնօրինելու Հորդանանի արեւմտյան ափին գտնվող Ջենին, Թուլքարմ, Քալքիլիա եւ Նաբլուս քաղաքները:

ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Նույն առաքելությամբ

Այսօր «Ազգը» հրատարակվում է 1000-րդ անգամ: Ոչինչ չկա արտասովոր: Մի համար, մյուս՝ 999-ի նման, առաջիկա (ինչ-նամաղթենք) 9999-ի նման: Սա մի թերթ է, ուրիշ շատ թերթերի պես, որ ծնունդ է առել Հայաստանի անկախության հետ, ավելի ճիշտ՝ ծնունդն է այդ անկախության ու կոչված է գոյատեւելու, հարատեւելու նրա հետ ընդերկար: Ընկրկումներ շատ է ունեցել, խոյանքներ՝ նույնպես, սակայն ի բնե նրա գլխավոր առավելությունը նույնինքն իր առաքելությունն է եղել՝ ազատ կարծիքի, ազատ տեղեկատվության, մտքի ազատ բախումների ու թեւաբախումների ազատության առաքելությունը, ինչը նրան դարձնում է, ուրիշ թերթերի հետ, ոչ միայն մեր անկախության ծնունդը, այլեւ զուգընկերը նրա: Քանի որ այս թերթը դավանում է ոչ միայն Անկախ Հայաստանը, այլ Անկախ, Ազատ եւ Ազատական Հայաստանը, ժողովրդավար Հայաստանը, առանց որի նա չի կարող գոյություն ունենալ:

Վերամբարձ խոսքեր չեն սրանք, այլ ամենօրյա պայքար եւ աշխատանք մեզ համար: Քանզի մեր անկախության, ազատականության, ժողովրդավարության բռնամին հաճախ պետք չէ փնտրել մեր երկրի սահմաններից դուրս: Այն ավելի շատ մեր մեջ է գտնվում, մեր շուրջը, եւ ներկայանում է մտայնությունների ձեւով, խարդախությամբ, անտարբերությամբ, սովորամոլությամբ, ստախոսությամբ, եսակենտրոնությամբ ու կաշառակերությամբ, պաշտոնամոլությամբ եւ ընչաքաղցությամբ: Ահա սրանք են մեր անկախության, ազատականության ու ժողովրդավարության բո՛ւն բռնամիները:

Եւ մեր թերթը, իր ուժերի ներածի չափ, հաճախ վտանգելով իր գոյությունը, իր խմբագիրներով, թղթակիցներով, աշխատակիցներով, շարողներով ու ձեւավորողներով, նաեւ երգիծելով պայքարում է դրանց դեմ: Նա իր առաքելությունն է կատարում:

Այսօր «Ազգի» 1000-րդ համարն է: Վաղը կհաջորդեն մյուս համարները, կմոռացվի այս մեկը, թիթեռնիկի 24-ժամյա կյանքով կապրեն գալիք համարները: Կմնան ամենօրյա պայքարը, տքնանքը, զոհողությունները: Կմնա առաքելությունը, այս թերթի գոյության իմաստն ու պատճառաբանությունը՝ Անկախ, Ազատական եւ ժողովրդավարական Հայաստան:

ՀՈԲԵԼՅԱՆ

1000 թիւ, 1000 տագնապ եւ 1000 յաղթանակ

«Ազգ» թերթը ծնունդ առաւ՝ առաջին հերթին ողջունելու համար Հայաստանի անկախութիւնը եւ աւելի սատարելու այդ անկախութեան ամրապնդումին:

Ես կը յիշեմ մեր հանրապետութեան նախագահին իմաստուն մէկ յայտարարութիւնը, իր ընտրութենէն ետք, առաջին իսկ մամլոյ ասուլիսին ընթացքին. արդարեւ ան յայտարարեց՝ «Մենք ալ կրնանք դառնալ կաշառակերներ ու բռնատէրեր, նախորդ վարչակարգի ղեկավարներուն նման, երբ մեր դիմաց չունենանք անկախ մամուլ»: Ես կը խորհիմ, թէ «Ազգը», թերեւս աւելի քան որեւէ թերթ, ոգեւորուած կիրարկեց մեր սիրելի նախագահին կողմէ բնորոշուած մամլոյ առաքելութիւնը՝ նուաճելով իր ներդրումը ընծայելով անկախութեան չափանիշով մամուլի մը ստեղծման: Երբ «Ազգը» դարձաւ փնտռուած թերթ մը Հայաստանի եւ սփիւռքի մէջ՝ ասոր պատճառը անոր շահեկան բովանդակութիւնն էր, ինչպէս նաեւ անոր խստօրէն որդեգրած կեցուածքը լրատուութեան ու դէպքերու մեկնաբանութեան մէջ, եւ երբ ուրիշ թերթեր փորձեցին հետեւիլ կամ կրկնել «Ազգ»-ի կիրարկած ար-ժէքաւորումի՝ պատիւը եւ փառքը դարձեալ կը պատկանի «Ազգ»-ին եւ անոր բանիմաց խմբագիրներուն:

Իր լոյս ընծայած 1000 թիւերուն ընթացքին «Ազգը» դիմագրաւեց 1000 խոչընդոտներ, հրկիզում, խուզարկում, ուղղակի կամ անուղղակի ճնշումներ եւ սպառնալիքներ, բայց ան յաջողեցաւ յաղթահարել այդ բոլորը: Եւ երբ այդ յաղթահարումը բան մը կը վկայէ, այդ ալ թերթին վերապրումի փաստն է, ու նաեւ փաստը թէ հակառակ 1000 դժուարութեանց, կը վերապրի կառավարութեան դէմ կրած պայքարի Հայաստանի մէջ, որովհետեւ անոնց ընթերցողները կերպով դեմոկրատիայի վերապրումին, դժուար թէ կարենայ վերապրիլ անհաս թերթ մը:

Գլխաւոր խմբագիր ... Անաստասի Յովհաննէսեան մարդ է, որ փորձանքներու մէջ կանգնելով ... փրկեց «Ազգ»-ի նաւակը, ... սակայն ... որ կայ տար գայն ... ան այսօր ... կը մնայ մարդ-ը, նաւակը ու նաեւ... ծովը:

Հազար թիւ, հազար տագնապ ու նաեւ հազար յաղթանակ:

ԵՐՈՒԱՆԴ ԱԶԱՏԵԱՆ
ԴԻԹՐՈՅԹ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Կլաուս Քինկելը մտահոգված է Ղարաբաղի խնդրի լուծմամբ եւ ջրջանի կայունությամբ

Գերմանիան պատրաստ է աջակցել Հայկական ԱԷԿ-ի անվտանգության ապահովմանը

ՏԱԹՈՐ ԱՄԱՏՐՅԱՆ

Երեկ ընդունելությունների տանը Հայաստանի եւ Գերմանիայի Դաշնակցային Հանրապետության արտգործնախարարներ Վահան Փափազյանն ու Կլաուս Քինկելը ստորագրեցին միջկառավարական երկկողմ երեք համաձայնագիր՝ կապիտալ ներդրումների խրախուսման եւ փոխադարձ պաշտպանվածության, մշակութային համագործակցության եւ Հայաստանում գերմանական ռազմաշիրիմների մասին: Ընդ որում, Հայաստանը 9-րդ երկիրն է, որի հետ Գերմանիան ստորագրում է պայմանագիր գերմանացիների շիրիմները խնամելու եւ պահպանելու մասին:

Օրվա ընթացքում Կլաուս Քինկելը հանդիպումներ ունեցավ ՀՀ նախագահի, վարչապետի, արտգործնախարարի հետ, այցելեց Ս. Էջմիածին, ուր Գերմանիայի արտգործնախարարին ընդունեց Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Ա-ը: Իսկ ԳԴՀ դեսպանությունում կայացած միջոցառմանը պրն Քինկելը ՀՀ առողջապահության նախարարության արյան փոխներարկման ինստիտուտի մանկական բաժանմունքի հիվանդ 3,5 տարեկան Շառլ Հակոբյանի բժշկին հանձնեց գերմանական «Շվենինգ ցայթունգ» թերթի նախաձեռնությամբ հավաքված 600 հազար մարկ արժողությամբ դեղորայքի առաջին խմբաքանակը: Իսկ արտգործնախարարին ուղեկցող գործարարները, Բունդեսթագի անդամները հանդիպումներ ունեցան ԱԺ ղեկավարության եւ իրենց հայ գործընկերների հետ: Գերմանիայի արտգործնախարարը հայտարարեց, որ Հայաստան եւ Ադրբեջան կատարվող այցերը վկայում են, թե իր երկիրը այսուհետ մեծ տեղ կհատկացնի մեր տարածաշրջանին: Պրն. Քինկելը հատկապես կարեւորեց ջրջանի կայունության խնդիրը, որի հետ առնչվում են նաեւ ջրջանային խաղաղության եւ անվտանգության խնդիրները:

Վահան Փափազյանն իր հերթին կարեւորելով Գերմանիայի արտգործնախարարի առաջին այցը, հույս հայտնեց, թե այդուհետով հայ-գերմանական քաղաքական, տնտեսական եւ մշակութային հարաբերությունները մի նոր թափ կստանան: Հայաստանն էլ իր հերթին պետք է համապատասխան քայլեր ձեռնարկի երկու երկրներին մոտեցնելու ուղղությամբ: Հայաստանի արտգործնախարարը կարեւորեց ԵԱՀԿ Մինսկի խմբում Գերմանիայի ներկայացուցչի ջանքերը: Կլաուս Քինկելն իր հերթին նշեց, թե Գերմանիան ողջունում է բոլոր տեսակի խաղաղարար բանակցությունները Մինսկի խմբի շրջանակներում, ինչպես նաեւ կողմերի ուղղակի շփումները:

Գերմանիայի արտգործնախարարի ասելով, հարցի նման լուծումն իր մեջ ամփոփելու է նախ զորքերի հետքաշում, միաժամանակ ստեղծելով Լեռնային Ղարաբաղի անվտանգության բավարար երաշխիքներ, այնուհետեւ Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակի ժամանակավոր հստակեցում՝ մինչեւ խաղաղ բանակցությունների ավարտը եւ փախստականների վերադարձը:

Տես # էջ 2

ՉԵՉՆԻԱ

Շարունակվում են կատաղի մարտերը Գուդերմեսում եւ Աչխոյ-Մարտանում

Շարունակվում են կատաղի մարտերը Գուդերմեսում եւ Աչխոյ-Մարտանում: Համատեսական զորքերին երեկ հաջողվեց դուրս մղել դուդաեւյան զոհայիններին Գուդերմեսի երկաթուղային կայարանի տարածքի մի մասից եւ զինվորական պարետատնից: Ռազմական գործողությունների ժամանակ ՌԴ զինված ուժերը կորցրին 60 զինծառայող: Քաղաքը ենթարկվում է հրետակոծության եւ օդային ռմբակոծության, որի հետեւանքով կան մեծ ավերածություններ՝ քանդված է բնակելի շենքերի 30 տոկոսը: Խաղաղ բնակչության շրջանում կան զոհեր, նրանցից 20 հազարն արդեն լքել են քաղաքը: Ինչպես հայտնում են արտասահմանյան զանգվածային լրատվական միջոցները, սպանված ների թիվն անցնում է 100-ից:

Երեկ, օրվա երկրորդ կեսին 300-ից ավելի զինված դուդաեւականներ հարձակվեցին Աչխոյ-Մարտանի վրա՝ գրավելով մի շարք կարեւոր դիրքեր: Այնտեղ գտնվող չեչենական ոստիկանության ջոկատները ստիպված էին նահանջել իրենց դիրքերից: Համատեսական զորքերի հրամանատարությունը միջոցներ է ձեռնարկում դուրս մղելու հակառակորդի զինված ջոկատներին Գուդերմեսից եւ Աչխոյ-Մարտանից:

Գ. Ռ.

Ռուսաստան. Պետդումայում ամենաշատ տեղեր առայժմ կոմունիստներն ունեն

Ռուսաստանի ԿԸՀ-ի վերջին տվյալների համաձայն, առաջվա պես միայն ՌԴԿԿ-ը, ՌԼԺԿ-ը, «Մեր տունը Ռուսաստանն է» դաշինքը եւ «Յաբլոկոն» են կուսակցության ցուցակներով կատարված ընտրությունների հետեւանքով Պետդումա իրենց ներկայացուցիչներին անցկացրել: Նրանց միջեւ եղած դասավորությունն էլ չի փոխվել: ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ գործակալության հաղորդագրության համաձայն, 225 ընտրատարածքներից 183-ում տվյալները մշակված են: Այդ տվյալների համաձայն, Կոմկուսը ստացել է ձայների 21,5, ՌԼԺԿ-ն՝ 11,08, «Մեր տունը Ռուսաստանն է» դաշինքը՝ մոտավորապես 9,8 եւ «Յաբլոկոն»՝ մոտավորապես 7,2 տոկոսը: Քիչ հավանական է, թե որեւիցե ուրիշ կուսակցություն կամ միավորում կկարողանա հաղթահարել 5 տոկոսի արգելքը: Այսօր Ռուսաստանի ԿԸՀ-ը բոլոր 225 միամանդատ ընտրատարածքներում ավարտել է տվյալների ընդհանրացումը: Արդյունքում Կոմկուսի ներկայացուցիչները Պետդումայում 58 տեղ են ստացել, «Ագրարային կուսակցությունը» երկրորդ տեղում է՝ 20 տեղ, «Յաբլոկոն» կունենա 14 տեղ, «Մեր տունը Ռուսաստանն է» դաշինքը՝ 10, «Ռուսաստանի ժողովրդավարական ընտրությունն» ու «Իշխանությունը ժողովրդին» միավորումը՝ 9-ական, Ռուսական համայնքների կոնգրեսը՝ 5, «Ռուսաստանի կանայք», «Ռուսաստան, առաջ» եւ Իվան Ռիբկինի դաշինքը՝ 2-ական, Պանֆիլովա-Գուրով-Լիսենկո դաշինքը՝ 2 տեղ: 12 միավորումներ Դումայում մեկական տեղ են ստացել: Դրանց թվում է նաեւ ՌԼԺԿ-ն, որը կուսակցական ցուցակներով կատարված ընտրություններում երկրորդ տեղն է զբաղեցնում: 77 պատգամավորներ անմիջականորեն ընտրողների կողմից են առաջադրվել:

Գ. Է.-Տ.

Եգիպտոս. Գնացքների բախումից զոհվել է 75, վիրավորվել է 150 մարդ

Հինգշաբթի օրը Կահիրեի հարավում գտնվող Էլ Բադրեշեյնում, մառախուղի պատճառով, երկու գնացք են բախվել, որի հետեւանքով, ըստ նախնական տվյալների, զոհվել է 75 եւ վիրավորվել՝ 150 մարդ, հաղորդել է Եգիպտոսի ներքին գործերի նախարարությունը: Եգիպտացի երկաթուղային մի պաշտոնյա հաղորդել է, որ մեքենավարը մառախուղի պատճառով չնկատելով ազդանշանը չի արգելակել գնացքը:

ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Կլաուս Քինկելը մտահոգված է Ղարաբաղի խնդրի լուծմամբ եւ շրջանի կայունությամբ

Սկիզբը էջ 1

Պատասխանելով լրագրողներից մեկի հարցին, թե ինչ նկատի ունի արտգործնախարարը Ղարաբաղի ժամանակավոր կարգավիճակ ասելով, նա նշեց, որ այլ մանրամասներ չի ցանկանում նշել, քանի որ դա ընդամենը առաջարկ է: Իր հերթին Վահան Փափազյանն ավելացրեց, որ այն առաջարկություններում, որոնք ներկայացրել է Մինսկի խմբում Գերմանիայի ներկայացուցիչը, բազմաթիվ դրական նախադրյալներ կան, որոնք կողմերից լուրջ ուշադրություն են պահանջում:

Ինչ վերաբերում է Ֆինլանդիայի եւ Ալանդյան կղզիների տարբերակին, ապա ՀՀ արտգործնախարարը նշեց, թե նման քննարկումներ եղել են, այդ թվում եւ Ալանդներում: Նա հայտնեց, որ ԼՂՀ իշխանությունները բացարձակապես անընդունելի են համարում նման լուծումը: Հայաստանի տեսանկյունից էլ դա այսօր ընդունելի տարբերակ դժվար է համարել, քանի որ ազգամիջյան հարաբերությունների, քաղաքակրթության զարգացման տեսանկյունից դժվար է հայ-ադրբեջանական հարաբերությունները դիտարկել ֆինների եւ շվեդների հարաբերությունների հետ: Գերմանիայի արտգործնախարարն իր հերթին կատակով ավելացրեց, որ Ալանդների հանդիպումները մի բան են միայն սովորեցրել, թե ինչպես կարելի է վոլեյբոլ խաղալ: Ընդ որում Մինսկի խմբի թիմը հաղթել է Ալանդների թիմին, ինչը ցույց է տալիս, որ շատ բանի կարելի է հասնել:

Խոսելով երկկողմ հարաբերությունների մասին՝ Կլաուս Քինկելը մատնանշեց այն երկու փուլը, որով Հայաստանը առաջ է ընթացել: Առաջինը՝ ազատ ընտրությունների անցկացումն է եւ երկրորդը՝ լուրջ տնտեսական բարեփոխումների անցկացումը, որը ուղեկցվել է սեփականաշնորհման գործընթացով: Նշելով, որ ինքը քաջատեղյակ է Հայաստանի էներգետիկ խնդիրներին եւ այն դժվարություններին, որ կրում է հայ ժողովուրդը, Գերմանիայի արտգործնախարարն ասաց, թե Հայաստանը արժանի է, որպեսզի հետագայում եւս Գերմանիան շարունակի իր օգնությունը: Այդ իմաստով նա անհասկանալի համարեց այն երկրների քննադատությունը, որոնք դեմ էին Մեծամորի ատոմակայանի բացմանը եւ փոխարենը ճգնաժամից դուրս գալու այլ ճանապարհներ չեն առաջարկում: Կլաուս Քինկելը այդ առթիվ Հայաստանի վարչապետին առաջարկել է Գերմանիայի օգնությունը Մեծամորի ատոմակայանի անվտանգության ապահովման ուղղությամբ: Երկկողմ համագործակցության շրջանակներում Գերմանիան արդեն 30 մլն մարկ է հատկացրել Հայաստանին: Այս տարի միայն 10 մլն գերմանական մարկ է տրամադրել հիդրոէներգետիկ համակարգի վերականգնման համար եւ նույնքան էլ պետք է տրվի 1996 թվականին: Գերմանիայի արտգործնախարարը ողջունեց նաեւ Հայաստանի եւ Եվրամիության հետ վերջերս նախաստորագրված պայմանագիրը: Երեւանյան բանակցությունների ընթացքում մեծ տեղ է տրվել նաեւ Հայաստանի եւ նրա հարեւանների, ինչպես նաեւ հայ-ռուսական հարաբերությունների քննարկմանը: «Ի տարբերություն Անդրկովկասի երկու այլ պետությունների՝ Վրաստանի եւ Ադրբեջանի, Հայաստանը չունի Ռուսաստանի հետ ընդհանուր սահման, բայց փոխարենը հարեւան է Թուրքիային եւ Իրանին», ասաց պրն. Քինկելը եւ ավելացրեց, որ այդպիսով Հայաստանը գտնվում է հատուկ, ստրատեգիական իրավիճակում:

Եվ քանի որ Գերմանիան նույնպես սերտ հարաբերություններ ունի նշված երեք երկրների հետ, ապա Հայաստանի հետ հարաբերություններն ավելի են կարեւորվում: Անդրկովկասի շրջանը Գերմանիայի համար նույնքան հետաքրքրություն է ներկայացնում նավթի պաշարներով, հակամարտություններով, որքանով որ վերջիններս կարող են վտանգ ներկայացնել Եվրոպայի անվտանգությանը:

«Անդրկովկասի քաղաքական եւ տնտեսական կայունությունը նաեւ մեր կայունությունն է», ասաց արտգործնախարարը:

Վերջում, արտգործնախարարներն անդրադարձան նաեւ Ռուսաստանի Պետդումայի ընտրությունների արդյունքներին եւ դրանց ենթադրվելիք հետեւանքներին: Թե Քինկելը, եւ թե Փափազյանը նշեցին ժողովրդավարության պայմաններում անցկացված ընտրությունների կարեւորությունը: Ռուս-գերմանական կամ հայ-ռուսական հարաբերություններում նրանք որեւէ լուրջ փոփոխություն չկանխատեսեցին: Ավելին, ընդգծեցին, որ նշանակալիցը կլինեն Ռուսաստանի նախագահական ընտրությունները:

Վահան Փափազյանը, ամփոփելով մամուլի ասուլիսը, ասաց, թե պրն. Քինկելը դեռ պետք է հանդիպի ընդդիմության ներկայացուցիչներին, իսկ իրենք ընդդիմությանը նեղացնելու իրավունք չունեն, եւ հայտնեց, որ երկու արտգործնախարարները մտադրություն ունեն պատրաստել երկու պետությունների հարաբերությունների հիմունքների մասին համաձայնագիր: Այնուհետեւ, Գերմանիայի դեսպանությունում կազմակերպված հանդիպման ժամանակ պրն. Քինկելը մեկ ժամից ավելի զրուցեց ընդդիմության ներկայացուցիչների հետ: Հայտնի դարձավ նաեւ, որ շուտով Հայաստանում ԳԴՀ ժամանակավոր հավատարմատար Նորբերտ Հայնցեն նշանակվելու է ՀՀ-ում արտակարգ եւ լիազոր դեսպան:

Երեկ, ուշ երեկոյան Գերմանիայի արտգործնախարարը Երեւանից մեկնեց Բաքու:

«ՀՅԴ-ից հեռացումը ազատություն չի նշանակում»

Փաստաբանների բողոքը դատախազությանը

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: «Դրոյի» գործով դատավարության այսօրվա նիստում հրապարակվեց եւ զննվեց իրեղեն գործի վերջին 18-րդ հատորը: Ինչպես եւ նախորդ նիստերում, այսօր եւս, տարբեր կարգի փորձաքննությունների արձանագրությունների հրապարակումը որեւէ հայտարարության առիթ չտվեցին: Սակայն մի շարք հայտարարություններ եղան կապված իրեղեն գործի նախաքննության ավարտի, գործի նյութերին ծանոթանալու ժամկետների հետ: Իսկ մինչ այդ փաստաբան Սահակյանը հայտարարեց, որ ՀՅԴ «Նիկոլ Դուման» կոմիտեությունից հեռացված Գագիկ Սահակյանը ազատված Գագիկ Սահակյանի հետ որեւէ կապ չունի: Ամբաստանյալ Մարգարյանն էլ ավելացրեց, թե կուսակցությունից հեռացումը չի նշանակում՝ ազատություն. «տարեկան ՀՅԴ-ից 100-200 մարդ է հեռացվում», հայտնեց նա:

Գործի նյութերին ծանոթանալու ժամկետների կապակցությամբ փաստաբաններ Ռշտունու, Մարկոսյանի, Ավագյանի հայտարարություններում խիստ քննադատություն հնչեց ՀՀ դատախազության, նաեւ ԱԱՊՎ հասցեին: Այսպես, գործի նյութերին ծանոթացումը ձգձգելու մեջ փաստաբաններին ուղղված մեղադրանքը համարվեց «կառուցված հերթական կեղծիք», քր. դատ. օր.-ի պահանջների կոպիտ խախտում», կամ «իրենք կանչված են եղել իրենց մոգոնած ժամկետների մասին որոշմամբ»:

Սրանց պատճառով էլ, ըստ Ռշտունու, դատաքննությունը սկսվեց բացարկներով, այնինչ «դեռեւս 3.5 ամիս կար նախաքննության համար եւ ՀՀ դատախազությունը անհրաժեշտության դեպքում կերկարացներ նախնական կալանքի ժամկետը, ինչպես դա արվեց Հ. Գալստյանի սպանության գործով անմեղ կալանավորներին որքան կարելի է երկար կալանքի տակ պահելու համար»: Փաստաբանները նաեւ վկայեցին, որ ոչ թե ծանոթացումը ձգձգում էին, այլ ԱԱՊՎ-ում ազատ տեղ չէին գտնում իրենց պաշտպանյալի հետ նորմալ պայմաններում գործի նյութերին ծանոթանալու համար: Օրինակ, փաստաբան Ռշտունին հայտարարեց, թե իր պաշտպանյալ Մնջոյանի հետ գործի նյութերին ծանոթանում էր մի սենյակում, որը «շան բուն էր»:

Նիստի վերջում փաստաբան Ավագյանի խնդրանքով հրապարակվեց ամբաստանյալ Արծրունու նկատմամբ դատաբժշկական փորձաքննություն կատարելու միջնորդությունը եւ հայտնի «Ֆիլիպ» հայտնաբերելու մասին փաստաթուղթը: Սրանց կապակցությամբ Ավագյանը միջնորդեց դատարան ներկայացնել «Ֆիլիպի» հայտնաբերման արձանագրությունը եւ այդ առթիվ Արմեն Արծրունու կնոջ Շողիկ Արծրունու հարցաքննության արձանագրությունը: Միջնորդության վերաբերյալ դատախազի բացասական կարծիքը լսելուց հետո կոլեգիան որոշեց բավարարել միջնորդության առաջին մասը, իսկ հարցաքննության արձանագրությունը դատարան ներկայացնելը մերժելը պատճառաբանեց նրանով, որ «գործում դրա մասին հիշատակում չկա»:

Ըստ դատարանում շրջող շշուկների, դատավարության վաղվա նիստը կլինի վերջինը այս տարում եւ կնվիրվի հրապարակված փաստաթղթերի կապակցությամբ միջնորդություններին ու հայտարարություններին:

ԵՐԵՎԱՆ

Կլաուս Քինկելի հանդիպումը առաջատար կուսակցությունների ղեկավարների հետ

Դեկտեմբերի 21-ին Դաշնակցային Գերմանիայի կանցլերի տեղակալ, արտաքին գործերի նախարար Կլաուս Քինկելը հանդիպում ունեցավ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանի, ԱԺՄ վարչության նախագահ Վազգեն Մանուկյանի, ՀԿԿ Կենտկոմի առաջին քարտուղար Սերգեյ Բադալյանի, ԱԻՄ-ի նախագահ Պարույր Հայրիկյանի, ՀԴԿ նախագահ Արամ Սարգսյանի եւ ՀԳԱԱ թղթակից-անդամ Ռաֆայել Ղազարյանի հետ: Մեկ ժամից ավել տեւած հանդիպման ընթացքում Գերմանիայի արտգործնախարարը ներկայացրեց իր պետության տեսակետը Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդրի խաղաղ կարգավորման կապակցությամբ: Իրենց հերթին ընդդիմադիր կուսակցությունների ղեկավարները ներկայացրին ղարաբաղյան հիմնահարցի լուծման վերաբերյալ իրենց կազմակերպությունների սկզբունքային մոտեցումները, ընդգծելով հավատարմությունն ազգերի ինքնորոշման սկզբունքին, հարցը խաղաղ բանակցությունների ճանապարհով լուծելու անհրաժեշտությունը: Հանդիպման ընթացքում արծարծվեցին նաեւ Հայաստանում ժողովրդավարական գործընթացին, իշխանությունների եւ ընդդիմության փոխհարաբերություններին վերաբերող հարցեր:

Զրույցի ավարտին ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանը, շնորհակալություն հայտնելով նախարարին հանդիպման համար, որպես հիշատակ նվիրեց Գյոթեի «Ֆաուստի» գերմաներեն անցյալ դարի մի հրատարակություն, ինչպես նաեւ ընդգծեց ԳԴՀ գործերի ժամանակավոր հավատարմատար Նորբերտ Հայնցեի բեղմնավոր գործունեությունը ի շահ հայ եւ գերմանական ժողովուրդների բարեկամության ամրապնդման եւ Հայաստանի Հանրապետության ու Գերմանիայի միջպետական հարաբերությունների զարգացման:

Զրույցին ներկա էին Գերմանիայի խորհրդարանի անդամներ, արտաքին գործերի նախարարության պատասխանատու աշխատակիցներ, ինչպես նաեւ Հայաստանում Գերմանիայի հավատարմատարը:

Հայաստանի քաղաքական գործիչների վարկանիշները

Հանրապետության քաղաքական ղեկավարների վարկանիշի բացահայտման նպատակով Հայաստանի Գիտությունների ազգային ակադեմիայի սոցիոլոգիական հետազոտությունների կենտրոնի կողմից Գեւորգ Պողոսյանի ղեկավարությամբ դեկտեմբերին անցկացվել է հանրապետության բնակչության հարցում: Նոյյան Տապան գործակալությանը տրամադրված տվյալների համաձայն, «Ու՞մ օգտին եք քվեարկելու եկող տարվա նախագահական ընտրություններում» հարցին տրվել են հետեւյալ պատասխանները.

	տոկոս
Լեւոն Տեր-Պետրոսյան (ՀՀ նախագահ)	30
Պարույր Հայրիկյան (ԱԻՄ-ի նախագահ)	5
Վանո Սիրադեղյան (ներքին գործերի նախարար)	1.5
Ռուբեն Հակոբյան (ՀՅԴ անդամ, ԱԺ պատգամավոր)	1
Աշոտ Նավասարդյան (ՀՀԿ նախագահ)	1
Չեն քվեարկելու	16
Դժվարացել են պատասխանել	40

6%-ը պատրաստվում է իր ձայնը տալ 15 այլ թեկնածուների, որոնցից յուրաքանչյուրը հավաքել է կես տոկոսից էլ քիչ ձայն:

Հարցման մասնակիցներին առաջարկվել է պատասխանել նաեւ «Ո՞վ է այսօր Հայաստանի առավել ազդեցիկ քաղաքական ղեկավարը» հարցին: Պատասխանները բաշխվել են հետեւյալ կերպ.

	տոկոս
Լեւոն Տեր-Պետրոսյան	40
Վանո Սիրադեղյան	14
Վազգեն Սարգսյան	4.6
Պարույր Հայրիկյան	2.0
Հրանտ Բագրատյան	1.6
Ուրիշներ (որոնցից յուրաքանչյուրը հավաքել է կես տոկոսից քիչ ձայն)	6
Դժվարանում են պատասխանել	32

Այսպիսով, հասարակական կարծիքը յուրովի է ի հայտ բերում հանրապետության առավել ազդեցիկ անձանց: Իսկ ահա թե ինչպես է գնահատվում նրանց գործունեությունը վերջին ամիսներին.

Քաղաքական գործիչների անունները	Բավարար եւ ավելի	Անբավարար	Չգիտեմ
	տոկոս	տոկոս	տոկոս
Լեւոն Տեր-Պետրոսյան	62	33	5
Վանո Սիրադեղյան	56	32	12
Վազգեն Սարգսյան	59	28	13
Հրանտ Բագրատյան	43	44	13
Վահան Փափազյան	45	18	37
Ռոբերտ Քոչարյան	52	2	46

«Հնարավոր է, առաջին հայացքից արդյունքներն անսպասելի թվան, սակայն այսպիսին են ազգային մտածողության լաբիրինթոսները», այսպես մեկնաբանեց հարցման արդյունքները Գեւորգ Պողոսյանը:

ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

Կանխավճար չմուծելու դեպքում ջեռուցումը կընդհատվի

Նախատեսված 2100 շենքի փոխարեն այս տարի Երեւանում կջեռուցվի 1450 բնակելի շենք: Ըստ Երքաղխորհրդի շենքերի եւ շինությունների շահագործման վարչության պետ Կամո Խաչատրյանի, այդ շենքերի բնակիչներն իրենք են հրաժարվել ջեռուցումից: Նրա վկայությամբ, մայրաքաղաքում արդեն ջեռուցվում է 1 350 բնակելի շենք, որոնցում սկսվել է ջեռուցման դիմաց կանխավճարների գանձումը: «Կանխավճար չմուծելու դեպքում, վերոհիշյալ շենքերում եւս կդադարեցվի ջեռուցումը», ասաց Կ. Խաչատրյանը: Նրա վկայությամբ, առայժմ հավաքվել է կանխավճարների 4-5 տոկոսը: Վճարները մուծելու վերջին ժամկետը դեկտեմբերի 25-ն է:

ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակվում է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՀԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագրի տեղակալ
ՍԱՄՎԵԼ ՊԻԼԱՏԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Ոճը եւ տառատեսակները ՊԱՎԵԼ ՊԱՍՏԱՐՃԵԱՆԻ
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի
Ցրումը «Ազգին» պատկանում է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

«ԱԶԳ»-1000

Ինչպես ստեղծվեց «Ազգը»

Թերթի «ողնաշարի» մասին պատմում է գլխավոր խմբագիրը

Տեսակետ մի մոտեցում կա. որևէ գաղափարախոսություն սկսվում է թերթից, և բնական էր, որ Ռամկավար ազատական կուսակցության հիմնադրումը, Ռամկավար ազատական գաղափարախոսությունը Հայաստանում սկսվեց հենց դրանից: Այն ժամանակ ծրագրերն ավելի մեծ էին, նախատեսում էինք ստեղծել օրաթերթ, կուսակցական շաբաթաթերթ, տեսական ամսագիր և երիտասարդական թերթ: Ցավոք, բացի «Ազգից» և մեկ տարուց ի վեր լույս տեսնող «Պայքար» ամսագրից,* մյուսները այդպես էլ չիրականացան: Սկզբից ենք որոշել, որ օրաթերթը պետք է լինի ոչ թե զուտ կուսակցական, այլ տեղեկատվական բնույթի, որոշակի ռամկավարության և ազատականության շրջածիրում: Կարելի է վստահորեն ասել, որ թերթի հիմնադիրները բավականին հեռատես էին, որոշելով, որ թերթը ենթարկվելու է ոչ թե որևէ կուսակցական մարմնի, այլ գործելու է հիմնադիր խորհրդի ղեկավարությամբ, իսկ կուսակցությանը ենթարկվելու է, այսպես ասած, «ի հոգևորս», գաղափարապաշտությամբ: Թերթի փաստացի հիմնադիրներից էին առաջին համարին Երվանդ Ազատյանը, «Պայքար» հրատարակչության տնօրեն Միհրան Մինասյանը, Վաչե Ղազարյանը, Ռուբեն Միրզախանյանը և ես:

Արտոնագրի ստացումից հետո, երբ գնացինք պայմանավորվելու տպարանի և Հայմամուլի հետ (այն ժամանակ Սոյուզպեչատ), վերջինիս տնօրենը բերանացի ցույց տվեց մինչև առաստաղ հասած վերադարձված թերթերի կապոցները և ասաց, որ օրական մի թերթ է ծնվում Հայաստանում, որոնք չեն վաճառվում: Սա էլ է՝ լինելու նրանց պես: Նա չգիտեր, թե որքան լուրջ և, ինչ-որ տեղ փառասիրական ծրագիր ունեինք այն ժամանակ: Եվ իսկապես, թերթի առաջին համարները բավական դժվար վաճառվեցին. 91-ին թերթերի շուկան առատ էր և ընթերցողը դժվար էր կողմնորոշվում մամուլի հեղեղում: Կարճ ժամանակամիջոցում թերթը հաստատեց իրեն՝ սկզբում լույս տեսնելով որպես եռօրյա, հետագայում, մի կարճ ժամանակահատված՝ երկօրյա: Այնուհետև թերթի տպաքանակն ավելացավ, տպաքանակը նույնպես, և քանի որ որոշակի մրցակցության մեջ էինք դաշնակցության «Երկիր» պաշտոնաթերթի հետ (վերջինս շատ մտավ «Երկիր»ից հետո, բայց սկզբից ենք [illegible] օրաթերթ), արագացրինք օրաթերթին անցումը: 92-ի վերջին թերթն իր տպաքանակով գերազանցեց «Երկրին», հասնելով 36 հազարի: Քանակի տեսակետից սա եղավ «Ազգի» բարձրակետը: Դրանից հետո, ծանրագույն 1993 թվականից սկսած, թերթի տպաքանակն սկսեց սահմանափակվել: Այսօր մեծագույն դժվարությամբ, նաև հիմնադիրների երբեմն կատարած ներդրումների շնորհիվ, թերթը շարունակում է լույս տեսնել: Իհարկե, սա նորմալ երևույթ չէ. թերթը պետք է կարողանա պահել ինքն իրեն, բայց մեր ժամանակներում տրամաբանության օրենքները միշտ չէ, որ գործում են: Աշխատում ենք մեծ վնասներով կատարված հաշվարկներով. թղթի ձեռքբերման խնդրային թղթի մեկ տոննան 1200-1300 դոլար, այն դեպքում, երբ Ռուսաստանում այն արժե 700 դոլար: Ու [illegible] թուղթ խնայելու համար շարունակ իջեցնում ենք տպաքանակը:

Դեռևս այս տարվա հունիսին այն իջավ 7000-7500-ի, հունիսից հետո հասավ 5000-ի, իսկ այսօր ստիպված ենք բավարարվել խղճուկ տպաքանակով՝ 3250: Միաժամանակ ստիպված էինք բարձրացնել գինը ինչ որ չափով ծախսերի փոխհատուցման համար:

Այս անբնական և ցերբնական իրավիճակը երբ չեսկվի, մեր մամուլի առաջացն շատ մեռնող կլինի: Նորմալ իրավիճակում ցանկացած թերթի սնուցման գլխավոր աղբյուրը գովազդն է, մի բան, որ պայմանավորված է ազատ, մրցունակ շուկայի առկայությամբ: Իսկ այսօր այդ շուկան, հակառակ մեր բոլոր ոգևորումներին, բոլոր ցանկություններին և կարգախոսներին, դեռևս ցավոք, չի կազմավորվել: Իսկ որտեղ չկա մրցակցություն, չկա գովազդ և, իհարկե, մենք առայժմ պետք է աշխատենք այդ ուղղությամբ. թեև դժվար է ասել ինչպիսի հաջողություն կունենանք, քանի որ բացակայում է գլխավորը՝ ազատ շուկան: Ըստ էության, մեր թերթերն իրենց հույսերը պետք է կապեն առայժմ ստեղծվելիք իրական ազատ շուկայական հարաբերություններին, թերթերի ոչ միայն վերապրելու, այլև զարգացման միակ գրավականի հետ: Նախկին խորհրդային գրեթե բոլոր հանրապետություններում այսօր ամենից հեշտ «ընչում են» կոմերցիոն, բիզնեսին նվիրված թերթերը, իսկ Հայաստանում նման թերթեր չունենք, դրանք պարզապես չկարողացան վերապրել:

Թերթի ակունքներում հիմնադիր կորիզն էր (ես պատմական եմ համարում այդ կորիզի ստեղծումը), որտեղ մեծ էր Պավել Դայլաքյանի վաստակը, որ Հայաստանի համակարգչային տառատեսակների ստեղծողը, հիմնադիրն ու ծրագրավորողն է, պայծառ ստեղծագործական մտքի տեր անհատականություն, որի ընդամենը մեկ տարվա ընթացքում ստեղծած համակարգը մնաց և այսօր էլ գործում է: Հիմնադիր կազմից կառանձնացնեի այժմ դիվանագիտական աշխատանքի մեջ գտնվող Համլետ Գասպարյանին, ձևավորող նկարիչ Վահան Քոչարին, բարգավաճ Հակոբ Չաքրյանին, իրավաբան Գրիգոր Առաքելյանին, որը նույնպես դիվանագիտական աշխատանքի է անցել: Հիմնադիր կազմում էր Հակոբ Ասատրյանը, որի անվան հետ կապված է մեր թերթի կարճատև պատմությունը. թերթում նա անցավ և դարձավ Հայաստանի ամենահայտնի լրագրողներից մեկը: Հիմնադիր կազմի անդամ են նաև Գոհարիկ Խոժակյանը, Գայանե Աֆրիկյանը: Համակարգչային բաժնի աշխատակիցներից թերթի ստեղծման առաջին իսկ օրվանից մեզ հետ է Կարինե Աբրահամյանը:

Այդ բաժնի հիմնադիրներից էին Օսան Բարսեղյանը, Կարինե Հարությունյանը, Արշակ Մելքոնյանը, Արթուր Ղանդիլյանը: Բժիշկ Հարություն Դանիելյանը մեր առաջին թարգմանիչ, տեխնիկ, գանձապահ: Հիմնադիր կազմից պետք է նշել հանգուցյալ հաշվապահ Արուս Մելիքյանին: Տնօրենն էր Սերժ Ծատինյանը, աշխատակիցներից Հովիկ Յոզեֆյանը: Մեզ հետ են անգլերենի թարգմանիչ Հակոբ Ծուլիկյանը, տաղանդավոր երգիծանկարիչ Սոֆիա Թորոսյանը (Տոտո): Պնդում եմ, որ Տոտոն պետք է արժանանար միջազգային ճանաչման, երբ ավելի շատ աշխատեր միջազգային թեմաներով և հնարավորություն ունենար ներկայանալու հանրությանը: Մեզ հետ էր Գայանե Աֆրիկյանը, որը հետագայում միացավ օտարերկրյա լրատվական գործակալություններին: Ավելի ուշ մեզ մոտ եկան Հայկազն Ղահրիյանը, որն այսօր «Լրագիր» թերթի գլխավոր խմբագիրն է, Աննա Իսրայելյանը, որը հիմա «Ազատություն» ռադիոկայանի հայկական բաժնի Հայաստանի թղթակիցներից է: Այնպես որ թերթը, կարելի է ասել, լրագրողական դարբնոց է եղել հանրապետությունում: «Ազգը» նաև համակարգչային տպագրական համակարգի առաջնեկն է, և առաջին համարները կրում են «դժվար սկզբի» կնիքը: «Ազգի» 1000-րդ համարն իր ձևավորումով այնքան էլ նման չէ թերթի առաջին՝ 1991 թվականի փետրվարի 16-ի համարին: Այսօր մենք «տառապում ենք» մեկ այլ հիվանդությամբ՝ փոքրացել է թերթի ձևավորման ստեղծագործական պահը, քանի որ հիմնական աշխատանքը ծրագրավորված է: 92-ին (նաև 91-ի վերջին) մենք բացառիկ ձևավորմամբ և բովանդակային իմաստով խորը թերթեր ենք ունեցել: Եռօրյա թերթի «ռիթմը» հնարավորություն էր տալիս ավելի մեծ տեղ տալ ոչ այնքան ամենօրյա լուրերին, որքան դրանց մեկնաբանությանը, և լրագրողական մրցույթն էլ բավական նպաստավոր էր. այն ժամանակ մենք կատարել ենք բազմաթիվ լրագրողական հետաքննություններ, ունեցել մեր սեփական թեմաները, որ տարել ենք մինչև վերջ: Կարծում եմ, թերթերի այդ համարները հետաքրքրություն կներկայացնեն մամուլի պատմաբանի համար:

Իսկ ընդհանրապես, այսօր արդեն ամենօրյա մեր թերթը թերևս ապրում է «թիթեռնիկի» կյանքով (այսօր թերթը ստեղծում ենք, վաղը մոռանում, որովհետև պետք է ստեղծենք վաղվա համարի մասին), և հաճախ քննելու էլ չենք հասցնում [illegible] րիսները:

ՍԻԼՎԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԱՍԻՆ

«Բերդը» կարիք ունի աջակցության...

Ասկերանի շրջանի նախկին «Խաչեն» թերթը, որը երկար տարիներ չէր տպագրվում, սկսել է լույս տեսնել «Բերդ» վերանվանմամբ: Այն անկախ, հասարակական-քաղաքական թերթ է: Հիմնադիրը ԼՂՀ Ասկերանի շրջանի վարչակազմն է, որն էլ աջակցում է նրա աշխատանքներին: Թերթի հրատարակմանն իրենց ակտիվ գործունեությամբ նպաստում են Ասկերանի վարչակազմի ղեկավարի տեղակալ Արմո Ծատուրյանը, շրջանային ՆԳ բաժնի պետ Սերգեյ Գրիգորյանը և այլ ղեկավար անձինք: Գլխավոր խմբագիրն է ծանոթ լրագրող Վալերի Պետրոսյանը: Շրջանի բնակչությունը մեծ ոգևորությամբ ընդունեց թերթի լույս ընծայումը:

Նյութերը աչքի են ընկնում իրենց թեմատիկայի բազմազանությամբ: Տեղեկատվական, քաղաքական, ինչպես նաև գյուղաշխարհը, մարդկանց առօրյա հոգսերն ու ցավը ներկայացնող նյութերի կողքին կարելի է կարդալ նաև պատմական, գիտական բնույթի նյութեր, ծանոթանալ արվեստի նվիրյալների կյանքին ու գործունեությանը: Շատ նյութեր հայերեն լեզվով առաջին անգամ այստեղ են տպագրվում: Թերթն ունի նաև հումորի բաժին, որը կոչվում է կասկարան: Բաժնի նյութերը համեմված են ղարաբաղյան բառ ու բանով: Մի առանձնահատկություն ևս, որը բնորոշ է այս թերթին՝ լուսանկարների հարստությունն է: Ի դեպ, այն Վալերի Պետրոսյանի տքնաջան աշխատանքի արգասիքն է: Բազմիցս լինելով ռազմի դաշտում, իր ընկեր զինվորների կողքին, նա լուսանկարչական ապարատի միջոցով հավերժացրել է անկրկնելի պահերը: Թերթի էջերից տեղեկանում ենք, որ Աղդամն ի սկզբանե հայկական քաղաք է եղել: Այդ մասին են վկայում մի շարք ժողովրդական տների ու իջևանատների առկայությունը, որոնց մի քանի լուսանկարներ տեղ են գտել թերթի վերջին համարում: Հատկապես մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում լրագրող Իրինա Ավետիսյանի նյութերը: Վերջին համարում լույս տեսած «Սարդարաշեն, հպարտ ես ու գեղեցիկ» հոդվածում հեղինակը ներկայացնում է գյուղի պատմությունը, մարդկանց առօրյա հոգսերն ու հիմնահարցերը: Ի դեպ, թերթին թղթակցում են ոչ միայն տեղացի, այլև Հայաստանում ծանոթ մասնագետները: Պատմաբան, մի շարք գրքերի հեղինակ Սլավա Սարգսյանի հոդվածը, որը տպագրվել է թերթի վերջին համարում, ներկայացնում է Լեռնային Ղարաբաղի Ռուսաստանին միանալու համառոտ պատմությունը:

«Բերդը» ֆինանսական ծանր կացության պատճառով առայժմ հրատարակվում է 2 շաբաթը մեկ անգամ, թեև նախատեսված է որպես օրաթերթ: Կարծում եմ, նման բովանդակալից ու հետաքրքիր թերթի տպագրությանը [illegible] պետք է հովանավորել, որպեսզի գոյատևի շրջանի միակ տպագիր օրգանը:

ՆԵԼԼԻ ՄԱՆԱՍՅԱՆ

Հայաստան-Ռուսաստան. Պաշարները հաշվում ենք միասին

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ. ՍՆԱՐՔ: Մոսկվայում ստորագրվեց «ՀՀ օգտակար հանածոների պաշարների պետհանձնաժողովի և ՌԴ օգտակար հանածոների պաշարների պետհանձնաժողովի գործակցության համաձայնագիր»: Դրա հիմնական նպատակն է մերձ կապեր հաստատել օգտակար հանածոների երկրաբանական հետախուզման և հանքավայրերի արդյունաբերական գնահատման կատարելագործման բնագավառում:

Ինչպես այսօր Սնարքին հայտնեցին ՀՀ օգտակար հանածոների պաշարների պետհանձնաժողովում, երկկողմ համագործակցության առաջնային ուղղություններ կդառնան տեղեկատվության փոխանակումը և հանքային հումքի պաշարների հետազոտման, հաշվարկման և օգտագործման համատեղ գիտատեխնիկական աշխատանքները: Կողմերը կփոխանակեն նյութերի փոխադարձ վերծանությունը, ինչպես նաև շուկայական տնտեսության պայմաններում ընդերքի յուրացման տնտեսական մեխանիզմի մշակման և կատարելագործման փորձ կփոխանակեն:

Փաստաթուղթը, որն ստորագրել են ՌԴ օգտակար հանածոների պաշարների պետհանձնաժողովի նախագահ Օլեգ Զաբոլինը և ՀՀ օգտակար հանածոների պաշարների պետհանձնաժողովի նախագահ Յուրի Աղաբալյանը, առաջինն է ԱՊՀ բոլոր երկրների համանման մարմինների գործակցության բազմակողմ համաձայնագրի կնքման ճանապարհին:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ

Բազմակացութաձևությունը գյուղում (որը դեռ չկա)

Հայաստանի դեմոկրատական կուսակցության կենտրոնական գրասենյակում դեկտեմբերի 21-ին գումարվել էր քաղաքական ընթերցումների հերթական փուլը:

Այս անգամ քննարկման առարկան էին հանրապետության ագրոարդյունաբերական համալիրի վիճակն ու զարգացման հեռանկարները: Բանավեճը վարում էր գյուղատնտեսական ինստիտուտի ամբիոնի վարիչ, տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ Սերոբ Հախվերդյանը: Մասնակիցների թվում էին ագրարային կուսակցության նախագահ Թելման Դիլանյանը, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Վլադիմիր Խոջաբեկյանը, ակադեմիայի տնտեսագիտության ինստիտուտի թեմատիկ խմբի ղեկավար, տնտեսագիտության թեկնածու դոցենտ Հովհաննես Ծահրադյանը, պատմական գիտությունների թեկնածու, քաղաքագետ Ալբերտ Մկրտչյանը, այլ գիտնականներ ու մասնագետներ, քաղաքական կուսակցությունների ներկայացուցիչներ:

«Սեփականություն արտոնույթով», որ Հայաստանում առայժմ չի ապահովվում բազմակացութաձևության հաստատումը գյուղատնտեսության մեջ, չեն ձևավորվում և դեռ երկար ժամանակ չեն լինի իսկական ֆերմերային տնտեսություններ, խիստ նվազել են գյուղատնտեսական պետական ծառայությունները, անբավարար են օգտագործվում հողային ռեսուրսները, ընկնում է գյուղատնտեսական հողատեսքերի վաստակման միտում: Կարևոր վեց գյուղատնտեսության զարգացման գործում պետության դերի բարձրացման խնդիրը, մասնավորապես գյուղացուն երկարաժամկետ և արտոնյալ պայմաններով վարկեր տրամադրելու, փոքր մեքենիզացիայով, սերմացունով, բունաֆիմիկատներով ապահովելու, հողի պահպանման, էրոզիայի դեմ պայքարի կազմակերպման, հանրապետության գիտական ներուժը գյուղատնտեսության մեջ առավել լայնորեն և արդյունավետ կերպով ներդնելու հարցերը:

Արծարծվեցին նաև գյուղի սոցիալական հարցերի լուծման մի շարք սկզբունքային հիմնախնդիրներ, գյուղատնտեսական հումքով աշխատող ձեռնարկությունների սեփականաշնորհման գործընթացի, հողի առ ու վաճառքի և այլ հարցեր:

digitised by A.R.A.R.@

Հայաստան. հոկտեմբեր 1995

Լուիզ Սիմոն Մանուկյան

Ամեն անգամ Հայաստան կատարած այցից վերադառնալիս, Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության նախագահի տիկին Լուիզ Մանուկյան Սիմոնը ՀԲԸ Միության անգլերեն պարբերաթերթի AGBU ամսագրի էջերում հանդես է գալիս ընդարձակ հոդված-ռեպորտաժով, ներկայացնելով իր տեսածն ու լսածը, դրանք բաղդատելով նախորդ անգամվա «հավելվածի» հետ եւ ներկայացնելով իր տեսակետները մեր երկրի առաջիկա զարգացման, ընկերային ու տնտեսական կյանքի բարելավման ուղղությունների ու կարելիությունների վերաբերյալ: Նախորդ հոդվածներին 2 անգամ անդրադարձել է մեր թերթը: Այս անգամ էլ, հոկտեմբերի սկզբին Հայաստան կատարած իր վերջին այցից հետո, ՀԲԸ Միության նախագահը AGBU վերջին համարում հանդես է եկել ընդարձակ հոդվածով, որի անգլերեն բնագիրը մեզ տրամադրեց Միության Երեւանի ներկայացուցչական գրասենյակից: Թարգմանաբար եւ որոշ հապավումներով ներկայացնում ենք այն ստորեւ:

Դժգոհություններ ժողովրդավարությունից հետո

Անկախությունից չորս տարի է անցել: Հայաստանի բնակիչներից շատերն արդեն մոռացել են առաջին օրերի ազգայնական ոգու պոռթկումները: Նրանք նույնիսկ մոռացել են Ղարաբաղյան պատերազմի հաղթանակի բերկրանքը: Կոմունիզմից ժողովրդավարության, վերահսկված համակարգից ազատ շուկայական հարաբերությունների անցման այս երեք տարիների ընթացքը տառապալի է եղել եւ է տակավին: Երբ փորձենք Հայաստանի ներկա դրության համար դժգոհությունների պատճառներ փնտրել, ապա կտեսնենք, որ դրանցից հիմնականը փողն է: 70 տարիների լրավճարային ապրելակերպից հետո վերջին երեք տարիների զերարժեզրկման չափերը շատ շատերին են նյութական ծանր կացության մատնել: Միջին խավի ընտանիքն իր գոյությունը պահպանում է օրական մեկ անգամ ճաշելով: Այն սովորաբար հաց ու պանրից կամ մի ափսե ապուրից է բաղկացած: Դպրոցի տնօրեններն ու բուհերի ղեկավարները մտահոգված են իրենց սաների թերսնումից: Աշակերտների ուշագնացության դեպքերը դասարաններում անսովոր երեւույթներ չեն: Բայց ինչքան էլ մտահոգվեն ու պատասխանատվություն զգան, նրանք նյութական անհրաժեշտ միջոցներ չունեն, որ մի բաժակ կաթ կամ մի բլիթ նախաճաշ մատուցեն իրենց 600 հազար աշակերտներին:

Կառավարությունը ստիպված որոշ կտրուկ միջոցների է դիմել անցնող չորս տարիների ընթացքում: Նախ անհրաժեշտ էր օժանդակել Ղարաբաղին, վերականգնել ավերածությունները, ապա ֆինանսավորել եւ վերանորոգել Հայաստանի մաշված ենթակառույցները՝ ճանապարհներ, երթեւեկության միջոցներ, զանազան ծառայություններ, արդյունաբերություն եւ այլն, եւ մատակարարել երկրին անհրաժեշտ լայն սպառման ապրանքներ՝ նավթ, բենզին, ցորեն, ալյուր, սերմեր եւ ուտեստեղեն:

Անկախության անցնող տարիների ընթացքում հիմնական հարցը եղել է խուսափել ճգնաժամից: Բազմիցս ականատես եմ եղել, թե ինչպես կառավարական բարձրաստիճան պաշտոնյաներ օր ու գիշեր աշխատել են լուծում գտնել որոշ բարդ հարցերի: 1991-ի սկզբներին, Խորհրդային Միության փլուզումից հետո, երբ բոլոր տեսակի լրավճարները դադարեցված էին, մի անգամ հարցրեցի, թե ինչքան դոլար է մուտք գործել այդ տարի: Պատասխանը եղավ «մոտ 2-3 միլիոն դոլար», մի գումար, որ հազիվ մի օր բավարարի 3.5 միլիոն բնակչություն ունեցող երկրին:

Առաջընթաց

Հակառակ ժողովրդի դիմագրաված դժվարություններին, առաջընթացն ակնհայտ է ու դրական: Շատ տնտեսագետներից իրականում չափազանց զարմանալի են ու հիացմունքի արժանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի ղեկավարությամբ ներկա կառավարության արձանագրած հաջողությունները հատկապես նախագծված ներքին ու արտաքին քաղաքականության բնագավառներում, հատկապես պատերազմի, շրջափակման եւ բնական հարստությունների բացակայության պայմաններում:

Օտար երկրների ու կազմակերպությունների ուղարկած մարդասիրական օժանդակությունը, ինչ խոսք, թեթեւացրել է շատերի հոգսերը, իսկ Միջազգային դրամական ֆոնդի, Եվրոպական տնտեսական խորհրդի եւ Համաշխարհային բանկի ֆինանսական օգնությունը մեծագույն բարերարություն կարելի է համարել, սակայն նույնիսկ այդ առավելությունները արդյունք են հմուտ բանակցությունների եւ այն վստահության, որ օտարները տածում են հանդեպ կայուն ու ձեռներեց մեր կառավարությանը:

Հիմնարկություններն ի վերջո հասկացել են, որ պետք է կրճատեն իրենց աշխատակիցների հսկայական քանակը, որ յուրաքանչյուր ծառայող կամ բանվոր պետք է աշխատանքային իր ամբողջ ժամանակը նվիրի գործին, իր լրման եւ պատասխանատվության բաժինը բերելով արդիականացման գործընթացին: Որոշ դեպքերում հիմնարկները գնում են բնական լուծման ուղիով, մյուսները դժվարանում են աշխատանքից ազատել իրենց պաշտոնյաներին, եւ նրանցով ավելացնել գործազուրկների թիվը: Երբ չնախատեսված հանգամանքներ չխանգարեն, առաջիկա հինգ տարիները պետք է, որ զգալի առաջընթաց բերեն երկրի թե տնտեսական եւ թե հասարակական զարգացմանը:

Վերականգնված լուսավորություն

Շատերի հիշողության մեջ դեռ թարմ է 1992-93-ի սարսափելի ձմեռը: Այդ մասին հարցնելիս, անսովոր չէ լսել հետեւյալ պատասխանը «Ցուրտը դեռ կարելի է դիմանալ, մթությանը ոչ»:

Իրադրությունը համեմատաբար բարելավվել է: Գիշերներն այլեւս այնքան էլ մութ չեն: Մարդկանցից շատերը բավականաչափ էլեկտրաէներգիա ստանում են օրվա ճաշը պատրաստելու կամ սառնարանը աշխատեցնելու համար: Վճարելու դեպքում, ամռան ամիսներին կարելի է ստանալ 10-18 ժամ, իսկ ձմռանը 6-10 ժամ էլեկտրաէներգիա:

Հարցն այն է, որ թաղամասերը օգտվում են մեկ ընդհանուր էլեկտրագծից, եւ երբ ինչ-որ մեկը ցանկանում է հավելյալ ժամ էլեկտրաէներգիա ունենալ, ապա բոլոր բնակիչները պարտավոր են նախնական մուծումներ կատարել: Շատերին հաջողվել է, 2000-ական դրամ հավաքելով, անցկացնել հատուկ գծեր, որից հետո ամսական 10-25 դոլարի սահմաններում մուծումներ են կատարելու, երբ ցանկանում են հոսանքի բարվոք վիճակից օգտվել: Ցերեկային ժամերին առաջնությունը տրվում է արդյունաբերական օբյեկտներին, իհարկե, ամսվա վերջում նրանց էլ է հաշիվ ներկայացվում:

Այս նոր համակարգը ոչ միայն բարելավել է դրությունը, այլ նաեւ եկամտի անհրաժեշտ աղբյուր դարձել կառավարության համար: Մեզ համար այս բոլորը հասկանալի ու տրամաբանական է, սակայն, երբ անցյալ տարի լույսի, ջրի, հեռախոսի եւ գազի համար վճարումների մասին շշուկներ էին տպվում Հայաստանում, բոլորն ահաբեկված էին, մտածելով, որ երբ հարազատ երկրում ես ապրում, ինչու պետք է վճարես այդ ամենի դիմաց:

Առեւտուրը Հայաստանում

Երեւանում կյանքը բարելավվել է շատ առումներով: Անցյալ տարվա համեմատությամբ բենզինի գինը կիսով չափ նվազել է: Նոր ռեստորաններ եւ խանութներ են բացվել: Վերջիններս թվում են Ռիբոքն ու Ադիդասը: Գործում են էլեկտրական ապրանքների մի քանի խանութներ, որոնք առաջարկում են Սոնի, Պանասոնիկ եւ Այվա հեռուստացույցների վերջին արտադրանքները, տեսամագնիտոֆոններ եւ հեռախոսներ բոլորն ամերիկյան գներով: Կան 24 ժամ աշխատող փոքրիկ «սուպեր մարքեթներ», որտեղ կարելի է ձեռք բերել տնային անհրաժեշտ ապրանքներ, համեղ ուտելիքներ, օծանելիք եւ այլն: Կա նույնիսկ Դոկա Պիցցա առաքումների համար պատրաստ կանգնած հատուկ մեքենայով: Եւ անշուշտ կան կոկա-կոլայի կրպակներ: Աշխույժ առեւտուր է կատարվում: Կարելի է գնել արտասահմանյան հագուստ, կոշիկ, պայուսակ եւ այլ ապրանքներ, սկսած սառնարաններից, վերջացրած գազօջախներով, հատակի սալիկներով եւ պաստառներով, որոնք ներմուծվում են Իրանից, Թուրքիայից, Բուլղարիայից եւ Արեւելյան Եվրոպայի այլ երկրներից: Մի նոր միջին դասակարգ է հայտնվել, որ կամաց-կամաց սովորում է գործել շուկայական պայմաններում:

Ժողովուրդը ժամանակին երազում էր այսքան առատություն տեսնել, չնայած ոմանք այդ ժամանակ ասում էին «ո՞ւմ է պետք, չէ՞ որ մեր ռուբլիներով չենք կարող որեւէ բան գնել»: Այժմ էլ այդ նույն մարդիկ մրթմրթում են «մեր վաստակով ի վիճակի չենք օգտվել այդ խանութներից»:

Ասում են՝ հարյուրից ավելի համատեղ ձեռնարկություններ են բացվել երկրում: Շուտով իտալական մի ընկերություն կոկա-կոլայի լիցքավորման գործարան է բացելու: Կալիֆորնիաբնակ մի հայ «Ջերմուկ» հանքային ջրերի գործարանը օժտել է պլաստմասսայից շշեր արտադրելու հնարավորությամբ: Փոփոխությունները շատ են: Դեռ կան բացասական եւ վրդովեցնող երեւույթներ, բայց ավելի շատ են դրական եւ հուսադրող երեւույթները:

Հայերն ու արտաքին աշխարհը

Բացառությամբ չնչին փոքրամասնության, որը դեռեւս հավատարիմ է մնում կոմունիստական գաղափարախոսությանը, Հայաստանի քաղաքացիները յուրահատուկ հարգանք եւ բարյացակամություն ունեն օտարերկրացիների հանդեպ: Դա անկասկած գալիս է նրանց երկար ու սերտ հարաբերություններից սփյուռքահայերի հետ: Սանկտ Պետերբուրգ վերջերս կատարած այցելությանս ընթացքում նկատեցի, որ թերթերը ողողված էին բողոքի արտահայտություններով, ուղղված տեղական հեռուստացույցի գործարանը Ֆիլիպս հոլանդական ընկերությանը վաճառելու դեմ: Ընդհանուր տրամադրությունը մեկն էր. «Մենք 30 տարուց ավելի հեռուստացույցներ ենք արտադրում եւ կարիք չունենք օտարների միջամտությանը»: Մինչ դեռ բոլոր նրանք, ովքեր ծանոթ են խորհրդային արտադրության հեռուստացույցներին, համոզված են, որ օտար միջամտությունն անհրաժեշտություն է:

Մի անգամ այս երեւույթը քննարկում էի ԵԱՀԿ-ում նախկին ամերիկյան դեսպան Ջեկ Մարեսկայի հետ: Նա պատմեց Պրահայում շատ տարածված մի անեկդոտ: Ռուսը, ֆրանսիացին, ամերիկացին եւ չեխը գնացքով ճանապարհորդում են: Ռուսը մի տուփ ձկնկիթ հանելով մի մասը ուտում է, իսկ մնացածը շպրտում լուսամուտից դուրս: Ֆրանսիացին մի շիշ գինի է հանում, խմում մի մասը եւ շիշը գցում դուրս: Չեխը զարմացած հարցնում է՝ «Այդ ի՞նչ եք անում»: «Դե մենք մեր երկրում շատ ունենք դրանցից», պատասխանում են ռուսն ու ֆրանսիացին: Ապա ամերիկացին հանում է Մակդոնալդի համբուրգերները եւ մի երկու պատառ ուտելուց հե-

Երբ հասարակ քաղաքացուն հարցնես, թե ո՞րն է արդյոք ժողովրդավարությունից դժգոհ պատասխաններ ես լսելու այն մասին, թե դժվարությամբ են պահում իրենց ընտանիքը, աշխատանք չկա, բժշկական խնամքի համար չեն կարողանում վճարել, եւ այլն: Երբ միեւնույն հարցն ուղղենք մասնագետներին կամ բյուրոկրատներին, որոնք անկախ իրենց կարողություններից մի ժամանակ կառավարության կողմից երաշխավորված կյանք էին վարում, իսկ այժմ ստիպված են վաղ թոշակի անցնել, ստանալու ենք միեւնույն դժգոհ պատասխանը, քանի որ նրանք կորցրել են հասարակության մեջ իրենց երբեմնի դիրքը: Երբ դիմենք կրթական եւ մշակութային օջախների ղեկավարներին, լսելու ենք, թե ինչպես են կրճատվել կառավարության կողմից հատկացվող լրավճարները, այն դեպքում, երբ աշխատակիցների ռոճիկները չափազանց ցածր են, եւ զբաղեցրած շենքերն էլ խիստ կարիք ունեն վերանորոգման: Հասարակության այս խավերի համար ժողովրդավարությունը պարզապես անկում է նշանակում: Նրանց լավագույն օրերը երեւի 60-ական թվականներն էին, երբ միության արդյունաբերական, տնտեսական եւ հասարակական նվաճումները հասել էին իրենց գագաթնակետին: Պատմությունը ապացուցեց, որ ազգային եւ անհատական գործոնները հաշվի չառնող կոմունիստական ծավալապաշտական գաղափարախոսությունը դարձավ իր իսկ խորտակման պատճառը: Նա թողեց աշխատուժի մի ստվար բանակ, որն անպատրաստ է կրելու որեւէ պատասխանատվություն եւ անհամարձակ ցուցաբերելու որեւէ նախաձեռնություն:

Որպես զբոսաշրջիկներ մենք քիչ ենք շփվել աշխատավորների, մասնագետների եւ գյուղացիների այս միջին խավի հետ, որը կազմում է բնակչության 80 տոկոսը: Հիշում եմ, ութսունականների սկզբին հազարավոր մարդիկ անգործ-անբան կանգնում էին խումբ-խումբ Հայաստանի համարյա բոլոր քաղաքների ու գյուղերի փողոցների անկյուններում, պարզապես տնից դուրս եկած լինելու գոհունակությամբ: Նրանց որոշ մասը իրականում աշխատանք ուներ, բայց անհրաժեշտ չէր համարում ներկայանալ: Ուրիշներն այնքան քիչ էին ստանում, որ ստիպված էին երկրորդ աշխատանքի գնալ դրա համար մի քանի ժամ շուտ դուրս գալով առաջին աշխատավայրից: Հիշում եմ նաեւ, թե ինչպես գործարաններում բանվորները երբեմն այնքան հարբած էին լինում, որ չէին կարողանում մեքենաները բանեցնել: Բրիգադիրները ոչ նախաձեռնություն ունեին, ոչ էլ թույլտվություն շտկելու իրավիճակը: Հիշում եմ դեռ, թե ինչպես կառավարական պաշտոնյաները, արդյունաբերական հիմնարկների տնօրենները, մշակութային եւ ակադեմիական կենտրոնների ղեկավարները ստիպված աշխատանքի էին ընդունում ինչ-որ մեկի եղբորը, քրոջը, կնոջը կամ բարեկամին, նույնիսկ այն դեպքում, երբ նրանք ընդունակություն չունեին տվյալ բնագավառում աշխատելու համար, դրանով իսկ հուսալքելով բոլոր նրանց, ովքեր ավելի լուրջ էին վերաբերվում իրենց մասնագիտությանը: Հիշում եմ, թե ինչքան ընդունված էր շինհրապարակներից շինանյութերի գողությունը, թե ինչքան հաճախ որեւէ կոնկրետ նախարարության իմ հեռախոսային զանգերը անպատասխան էին մնում, կամ լավագույն դեպքում քարտուղարուհին տեղեկացնում էր, թե չգիտի որտեղ է իր ղեկավարը: Հիշում եմ ժամանակը, որ երբ հաջողվում էր տեսակցության համար պայմանավորվել, նախարարների սեղանին նշումների համար թուղթ չէր տեսնում: Իսկական առաջադիմության նշան է այսօր, նրանց սեղանների վրա տեսնել առատ թուղթ եւ հաշվիչ մեքենաներ:

Որպես զբոսաշրջիկներ մենք այդ ժամանակ սովոր էինք այցելել մեր դարավոր եկեղեցիները, թանգարանները, ներկա լինել մշակութային միջոցառումների հոգեպես հրճվելով, որ այդ հողի վրա ապրում են բացառապես հայեր: Ի հակադրություն Խորհրդային Միության մյուս հանրապետությունների ժողովուրդների, մեր հայրենակիցներից շատերն ուրախ էին, ծիծաղում, պարում, երգում, կատակում էին, կարծես ընտելացած լինեին այն բոլոր անհարմարություններին, որոնք առկա էին: Միայն Ղարաբաղյան շարժման օրերին, երբ միլիոնավոր մարդիկ միացան իրար, մենք հասկացանք, թե ինչքան խռովք ու հուսախաբություն կար նրանց մեջ:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Միջազգային

...դուրս նետում, չեխի նույն հարցին նույն պատասխանը տալով: Ապա երեք օտարները չեխին դառնալով հարցնում են. «Իսկ դուք ձեր երկրում ի՞նչ շատ ունեք»: Չեխն ամերիկացուն բռնելով շպրտում է լուսամուտից դուրս, ասել ուզելով, որ Չեխիան բառացիորեն «ողողված է» ամերիկացի բիզնեսմեններով եւ իրավաբաններով:

Ես կասկածում եմ, որ նման մի դեպք տեղի ունենա Հայաստանում:

Գյումրի

Քաղաքը դեռեւս ավերված տեսք ունի: Մոտ 16 հազար ընտանիք սպասում են, որ նոր բնակարաններ կստանան: Օթեւանների կարիք ունեցողների թիվը տարեցտարի չի նվազում, հակառակ այն փաստին, որ Համահայկական հիմնադրամի եւ Համաշխարհային բանկի միջոցներով վերջին մեկուկես տարվա ընթացքում կառուցվել են առնվազն ութ հարյուր բնակարաններ:

Երկրաշարժից հետո, խորհրդային մասնագետների սկսած «Անի» թաղամասի շինարարությունը կարծես ավարտված լինի: Այնտեղ ավելի աշխույժ է կյանքը. փողոցներում կարելի է ավելի շատ մարդկանց տեսնել, եւ ավտոբուսները պատրաստ կանգնած են մարդկանց քաղաք եւ աշխատանքի տանելու համար:

Ուժեղ փոթորիկներից եւ անձրեւներից հետո վնասված շենքերը շարունակում են փուլ գալ: Գյումրիի քաղաքապետ Միքայել Վարդանյանի ասելով, քաղաքը բավականաչափ նյութական միջոցներ չունի անվերականգնելի շենքերը քանդելու եւ կոտրված քարերը փոխադրելու համար:

Չնայած շատ ավելի թանկ արժի կիսաքանդ շենքի վերանորոգումը, քան մի նոր շենքի կառուցումը, Համաշխարհային բանկը պատրաստ է ծախսերի 80 տոկոսը հոգալ, երբ բավականաչափ ընտանիքներ գտնվեն հոգալու մնացյալ 20 տոկոսը:

Քաղաքում աշխատում են մի քանի գործարաններ, որոնք հույս ունեն մինչեւ տարեվերջ անցնել եռահերթ աշխատանքի: Աշխատանքային տեղերը համեմատաբար ավելացել են: Բնակչության որոշ մասն էլ զբաղված է ապրանքներ ներմուծելով եւ փողոցներում վաճառելով:

Օտարերկրյա օգնությունները չեն դադարել: Ֆրանսիան ութ միլիոն ֆրանկ է հատկացրել մի նոր դպրոցի շինարարության համար, որը նախատեսվում է ավարտել 1996 թվին: Տեղական մասնագետներով օտար կլինիկաները շարունակում են գործել, բայց հիվանդ այցելուների թիվը քիչ է: Օտար ներկայացուցիչները շարունակում են այցելել ժամանակ առ ժամանակ, բերելով դեղորայք եւ սարքավորումներ: Նմանապես, անհատապես կամ [illegible] կազմակերպություն, երբեմն-երբեմն հայտնվում են նոր առաջարկություններով եւ ծրագրերով: Մի դանիացի, որը 1989-ին օգնելու ցանկությամբ էր եկել (եւ ամուսնանալով մի հայ աղջկա հետ նրան Դանիա տարավ), շարունակում է երկու տարին մեկ հայտնվել քաղաքում նոր ծրագրերով: Գերմանական մի ընկերություն որբանոց է կառուցում, իսկ գերմանահայ մի անձնավորություն նոր դպրոց: Քաղաքի վերջին շրջանի նվաճումներից է ատամնաբուժական կլինիկան, որը կառուցված է Նյու Յորքում տեղավորված Հովհաննես Կարագյոզյանի անվան ընկերության կողմից: Արդիական, մաքուր եւ նորագույն սարքավորումներով կահավորված այս կլինիկան գտնվում է Անի թաղամասում եւ չնայած ընդամենը երկու ամսվա կյանք ունի, արդեն 800 հիվանդի է սպասարկել:

AGBU, Դեկտեմբեր 95

ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ

Բորիս Ելցին. «Պետք չէ ողբերգություն սարքել» կամ հավասարում բազմաթիվ անհայտներով

Դեկտեմբերի 20-ի երեկոյան ռուսական ОРТ հեռուստաընկերության Новости ծրագիրը հեռարձակեց կարճառոտ մի տեսաժապավեն, ուր ՌԴ նախագահ Բորիս Ելցինը, անդրադառնալով Պետական դումայի ընտրությունների արդյունքներին, նշեց, թե դրանից «պետք չէ ողբերգություն սարքել», որովհետեւ ինքը հույս ունի, որ ժողովրդավարությունը «վերջնականապես հաղթանակել է» եւ ապակայունացման համար տագնապի հիմքեր չկան:

Հարկ է նկատել, որ այդպիսի հանգստացնող հորդորով երկրին դիմելու համար նախագահը առավել քան բավարար հիմքեր ունի: Որովհետեւ խորհրդարանական ընտրությունների արդյունքները երկիրը կանգնեցրել են բազմաթիվ անհայտներով հավասարում լուծելու անհրաժեշտության առաջ:

Ինչո՞ւ:

Թեեւ ընտրության արդյունքները դեռեւս վերջնականապես ճշտված չեն, սակայն արդեն ակնհայտ է, որ այսպես կոչված «ձախերը» Դումայում ավելի քան բավարար մեծամասնություն են ապահովել: Նույն դեկտեմբերի 20-ի երեկոյան Ռուսաստանի կոմունիստների ղեկավար Գենադի Զյուգանովը հայտարարեց, որ Դումայում իրենք կունենան մինչեւ 130 տեղ՝ 450-ից (համամասնական եւ մեծամասնական ընտրակարգով անցածների ընդհանուր թվից): Որոշ հաշվարկներով, երբ 5 տոկոսի արգելապատնեշը հաղթահարող խմբակցությունների թիվը չմեծանա, նրանց հաշվին այս 130-ն էլ ավելի կմեծանա: Հետեւաբար, եթե «ձախերը» կարողանան իրար հետ «լեզու գտնել», ապա կապահովեն 225-ից ավել ձայն եւ կկարողանան կոալիցիոն կառավարության կազմ առաջադրել (նկատի ունեմ Ժիրինովսկու Լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցության շուրջ 50 ձայնը, ագրարայինների՝ մեծամասնական ընտրակարգով ձեռք բերած 20 ձայները, «Ռուսական համայնքների կոնգրես» նախընտրական խմբակցության 5 ձայնը, «Ռուսաստանի կանայք» ակնհայտորեն ձախ շարժման հնարավոր 20 ձայնը, եթե նրանց հաջողվի հավաքել համամասնական ընտրակարգով նախատեսված 5 տոկոսը, որին շատ մոտ է նաեւ «Կոմունիստները հանուն ԽՍՀՄ-ի» շարժումը, այլ խմբակցություններին ներկայացնող անհատ պատգամավորների (Նիկոլայ Ռիժկով եւ մյուսներ), որոնք արդեն իսկ անցել են մեծամասնական ընտրակարգով):

Այս պարագայում կառաջանա առաջին «անհայտը»՝ մեծամասնություն ունեցող «ձախերը» պատրա՞ստ են, արդյոք, կոալիցիոն կառավարություն կազմել, թե՞ ոչ: Նրանք այսօր այդքան քաջություն կունենա՞ն կառավարություն կազմելով՝ երկրի հետագա բախտի համար պատասխանատվության բեռն ստանձնել: Դատելով դեկտեմբերի 20-ի երեկոյան նույն Новости հեռուստածրագրով Գենադի Զյուգանովի հայտարարությունից, սա քիչ հավանական է: Զյուգանովը նշում էր, թե «մեզ անհրաժեշտ է հայրենասեր նախագահ», ակնհայտորեն ակնարկելով, որ իշխանության համար պայքարը իրենք հետաձգելու են մինչեւ եկող ամռանը նախատեսված նախագահական ընտրություններ: Սրանով, կարծես թե, Զյուգանովը ետ է վերցնում Չեռնոմիրդինի կառավարության հրաժարականը պահանջող իր նախորդ հայտարարությունները: Շատ դժվար է ասել՝ սա նրա անձնակա՞ն դիրքորոշումն է, թե՞ ընտրություններում առաջնություն ապահոված նրա կուսակցության քաղաքական վարքագծի դրսեւորումը:

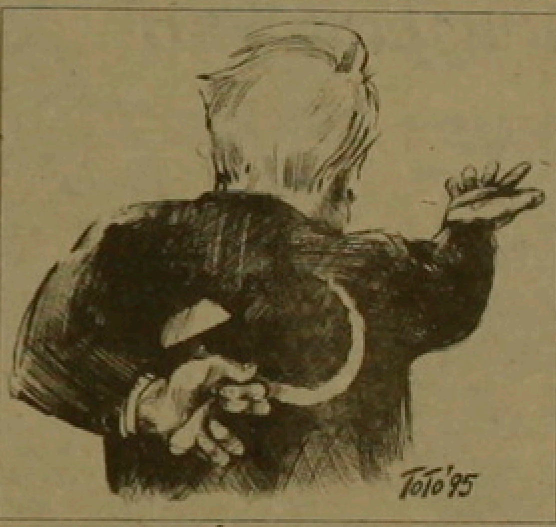

Երկրորդ «անհայտը» շատ ավելի բարդ է: Եթե մի պահ ենթադրենք, թե «ձախերը» պատրաստ են կոալիցիոն կառավարություն կազմելու, ապա այդ դեպքում դրան ինչպե՞ս կվերաբերվի նախագահը: Ելցինը մեկ անգամ չէ, որ հասկանալ է տվել, որ ինքը վճռականապես կհակադրվի դրան: Նա, անկասկած, վարչապետի պաշտոնում կրկին կառաջադրի Վիկտոր Չեռնոմիրդինին: Վերջինիս կառավարության կազմում, անշուշտ, կադրային փոփոխություններ կլինեն: Կարեւորագույն նախարարներից, հնարավոր է, վերստին չնշանակվի Անդրեյ Կոզիրեւը, որի հրաժարականի մասին շատ խոսակցություններ կային եւ որը այժմ Պետդումայի պատգամավոր ընտրվելու պատշաճ պատրվակով կարող է հանգիստ կերպով հրաժեշտ տալ արտգործնախարարի բազկաթոռին: Սակայն մյուսներին Ելցինը բնավ չի պատրաստվում «բաց թողնել»: Այս վճռականության հավաստումն էր եւ այն, որ դեկտեմբերի 20-ի նույն երեկոյան նա մարշալական ուսադիրներ հանձնեց մի քանի «ուժայինների»՝ հակահետախուզության դաշնային ծառայության պետ Բարսուկովին, սահմանապահ զորքերի հրամանատար Նիկոլաեւին, գլխավոր շտաբի պետ Կոլեսնիկովին եւ այլն: Սա չի՞ նշանակում, արդյոք, որ նա արեց մի ժեստ, հասկացնել տալով, որ ինքը ամուր կերպով իր ձեռքում է պահելու «ուժային» կառույցները, հետեւաբար անիմաստ է հուսալ, թե «կզոհաբերի» ուժային նախարարներին: Իսկ ո՞վ չի հասկանում, որ երկրում ռեալ իշխանությունը պատկանել եւ պատկանելու է նրան, ով վերահսկում է հենց այս նախարարությունները:

Այստեղից առաջանում է երրորդ «անհայտը», դումայական մեծամասնություն ունեցող ուժերը պատրա՞ստ են քաղաքացիական անհնազանդության կոչով գործադուլների եւ ցույցերի դուրս բերել ժողովրդական զանգվածներին՝ անցկացնելու «հաղթողների շքահանդես» եւ նրանց ճնշման տակ հասնելու նոր կառավարության կազմում «իրենց մարդկանց» մտցնելու խնդրի լուծմանը:

Ռուսաստանի ընտրություններից առաջ արված իմ հրապարակումներում ես գրեթե բացառված եմ համարել այս հնարավորությունը, ընդգծելով, որ ընտրությունների արդյունքներում որեւէ արմատական փոփոխություն չեմ ակնկալում: Այսօր էլ մնում եմ նույն կարծիքին, Ռուսաստանում, իմ տպավորությամբ, այժմ չկան այնպիսի ուժեր, որոնք մինչեւ նախագահական ընտրությունները պատրաստ են իշխանության համար որեւէ վճռական քայլի: «Ձախերը» վառ արտահայտված լիդերներ չունեն: Գենադի Զյուգանովն այն ֆիգուրան չէ, նրանց հնարավոր դաշնակից Ժիրինովսկին վարկաբեկվել է (պատահական չէ, որ նախորդ ընտրություններից հետո լիբերալ-դեմոկրատները գրեթե կրկնակի պակաս ձայն են ստացել), «Յաբլոկոյի» ղեկավար Գրիգորի Յավլինսկին հազիվ թե հարի սրանց, իսկ «Ռուսական համայնքների կոնգրեսից» Յուրի Սկոկովն ու Ալեքսանդր Լեբեդը դեռ հայտնի էլ չէ, կլինե՞ն Դումայի կազմում:

Կծնվի՞ այդպիսի մի լիդեր մինչեւ նախագահական ընտրությունները, թե՞ ոչ, ասենք՝ եկող փետրվար-մարտին, երբ Ելցինը հարկադրված կլինի հրամանագրով վարչապետի պաշտոնակատար նշանակել, եթե Դուման անվստահության քվե տա նրա առաջադրած կառավարությանը: Ահա սա՛ է չորրորդ եւ վերջին «անհայտը» այս բավական խճճված «հավասարման» մեջ:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԻՐԱՆԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Ալիեւի հիշողությունը կասկած է հարուցում

Իրանական «Աբրար» օրաթերթը, անդրադառնալով Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւի Բի Բի Սի ռադիոկայանին տված հարցազրույցում շոշափված իրանա-ադրբեջանական հարաբերություններին եւ նրա մի շարք բողոքներին, այդ թվում՝ Իրանի կողմից ստրատեգիական ապրանքներ Հայաստան առաքելուն, գրում է. «Հաշվի առնելով, որ հաճախ նկատվում է տարեց մարդկանց հիշողության տկարացում եւ կորուստ, հարկ ենք համարում կյանքի 8-րդ տասնամյակը բոլորող Ալիեւին Իրան-Բաքու հարաբերություններից մի քանի հիշեցում անել:

Իրանն առաջին երկրներից էր, որ պաշտոնապես ճանաչեց Ադրբեջանի անկախությունը, Հայաստանի կողմից գրավված տարածքներից փախստականներին ընդունեց ու ապաստան տվեց, Նախիջեւանի հետ կապի համար տրամադրեց իր փոխադրամիջոցները, միջնորդեց Ղարաբաղում հրադադարի կայացմանը, Հայաստանից պահանջեց դադարեցնել տարածքների գրավումը, արգելք հանդիսացավ Նախիջեւանի գրավմանը:

Իսկ ի՞նչ է արել Բաքվի հեղաշրջումից հետո իշխանության հասած կառավարությունը, բացի Ամերիկայի պահանջով նավթի կոնսորցիումի համաձայնագիրը խախտելուց եւ իրանցիներին Բաքվում եւ այլ քաղաքներում հալածելուց: Եվ այսքանով հանդերձ, Բաքվի տարեց ղեկավարը անհանգստանում է Իրան-Հայաստան փոխհարաբերությունների զարգացումից, այն դեպքում, երբ Իրանի քաղաքականության հիմքում ընկած է բոլոր հարեւանների հետ բարիդրացիական հարաբերությունների հաստատումը:

Գուցե Բաքվի տարեց ղեկավարը սպասում էր, որ Իրանը Բաքվի անարժան կառավարության փոխարեն պատերազմի մեջ է մտնելու եւ ուրիշի հողը ազատելու՞ է իրենց համար»:

Վերջում թերթն ավելացնում է. «Համենայն դեպս պետք է հույս տածել, որ Բաքվի այդ խոսքերը միայն հիշողության կորստով տառապող Ալիեւինն են»:

Ս. Գ.

Մեսութ Յըլմազի խորամանկ քայլը

Թուրքական հեռուստատեսության հաղորդման համաձայն, Մայր հայրենիք կուսակցության նախագահ Մեսութ Յըլմազն իր, եղբոր, վարչապետ Թ. Չիլլերի եւ նրա ամուսնու ֆինանսական աղբյուրներն ու պետությանը վճարած հարկերը հատուկ հանձնաժողովի կողմից ուսումնասիրելու եւ բացահայտելու հնարավորություն ապահովելու հարցով դիմել է Մեջլիսի գերագույն ատյանին: Յըլմազի դիմումը Մեջլիսին է հանձնել Մայր հայրենիք կուսակցության նախագահի տեղակալը:

ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Կիպրոսի թուրք եւ հույն համայնքները զինվում են

21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ. TRT Թուրքիան հայտարարեց, որ Կիպրոսի խնդիրը կարելի է լուծել միայն կղզու երկու համայնքների անմիջական փոխհամաձայնության պայմաններում ղեկավարվելով երկու համայնքների եւ միջազգային կազմակերպությունների ընդունած սկզբունքներով: Խնդրի առնչությամբ արտգործնախարարությունում կայացած հերթական ժամը ասուլիսում նախարարության խոսնակ Օմեր Աքբելը պատասխանելով լրագրողների հարցերին, ասաց. «Հիմնահարցի հետ առնչվող բարեկամ պետություններն ու այլ շրջանակներ Թուրքիայի կողմից Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետությանը ցուցաբերվող օգնության առթիվ հայտնում են իրենց գոհունակությունը (խոսքը վերաբերում է թուրքական զինտեխնիկա եւ սպառազինություն կղզի տեղափոխելու վերաբերյալ վերջին օրերին հունական մամուլում տարածված հավաստի լուրերին-Գ. Զ.): Մաքսային միությանը Թուրքիայի անդամակցության պայմաններում Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետությանը ցուցաբերվող տնտեսական օգնությունը այսուհետեւ կընդլայնվի: Մամուլում տարածված այն տեղեկությունները, թե Մաքսային միությանն անդամակցելու պատճառով օգնությունը կսահմանափակվի, իրականությանը չեն համապատասխանում: Հայտնի է, որ դեկտեմբերի 9-12-ը տեղի ունեցած Իսլամական կոնֆերանս կազմակերպության անդամ երկրների արտգործնախարարների հանդիպման, ուր Կիպրոսի խնդրի կարգավորման հետ կապված ընդունվեց հատուկ որոշում: Որոշման մեջ առանձնակի հետաքրքրություն է ներկայացնում Կիպրոսի հունական հատվածի լայնընդգրկուն սպառազինման հետ կապված անհանգստությունը: Բացի դրանից, որոշման մեջ նշվում է անվտանգության ապահովման ուղղությամբ ընդունված միջոցառումների իրականացման եւ առանց նախապայմանի բանակցությունները վերսկսելու անհրաժեշտությունը»:

Այնուհետեւ Օմեր Աքբելն ասաց, որ արտգործնախարարների հանդիպման ժամանակ քննարկվել է նաեւ Արեւմտյան Թրակիայի թուրքական փոքրամասնության խնդիրը: Նա նշեց, որ խնդրի առնչությամբ ընդունվել է մի որոշում, որտեղ Արեւմտյան Թրակիայի մահմեդական բնակչության նկատմամբ շարունակվող հալածանքների ու ազգային խտրականության վերաբերյալ արտահայտվել է նախարարների «անհանգստությունը»:

Գ. Զ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Նորահայտ մասունք ու խաչքարեր Գուգարաց լեռնաշխարհում

Ծնողներս պնդում էին, թե մեր կողմերում եղել է Սուրբ Սարգիս անունով երկու ուխտատեղի: Առաջինը Նոյեմբերյանի շրջանի Կոթի գյուղի հանդում գտնվող Դաշտի Սուրբ Սարգիսն է, որը մեր դարասկզբից գերի է մնացել Ղազախի թուրքերին: Իսկ երկրորդի տեղը, որն իրեն կոչվել է Սարի Սուրբ Սարգիս, չգիտեին: Այս վերջինը գտնելու որոնումների ընթացքում Կիրանցի ձորի բնակավայրերից շատ հեռու ընկած բարձրագահ անտառապատ սարավանդի շուրջին, որի արեւելյան կողմում Դեղձուտի նշանավոր վանքային համալիրն է, իսկ արեւմտյան կողմում Կիրանցի վանքը, հանդիպեցի քանդված մի շինություն հարակից կանգուն գեղաքանդակ խաչքարերով:

5,62x4,52 մետր չափերով ուղղանկյուն կառույցը թաղածածկ, անտաշ քարերով շարված, կիրավազով ամրված վկայարան է՝ կառուցված հայրենյաց ազատության համար նահատակված հերոս հայորդու մասունքների վրա: Դրա վառ ապացույցը մատուռի ներսում, արեւելյան պատի տակ կանգնեցված սքանչելի խաչքարն է: Սրա վերնամասում գեղեցիկ հյուսվածքներում հզոր խաչն է, իսկ ներքնամասում վարդյակի տեղը զբաղեցնում է հեծյալ զինվորականի հարթաքանդակը: Թիկնեղ, ամրակազմ տղամարդն ու հզոր ռազմաձին համապատասխանում են ահեղ կռվի պահանջներին: Հեծյալի ձախ կողմից պատյանի մեջ կախված է մեծ սուրը: 125x65 սմ չափերով խաչքարի աջ կողմին տասնվեց կարճ տողերի մեջ ասվում է. «Ի թվին ՈՁԸ ես Մեսրոպս կանգնեցի ի խոստովանութիւն իմ եղբոր (անվան տեղում քարը վնասված է), երկրպագեցէք, յիշեցէք ի Քրիստոս»: Ուրեմն նվիրատուն խաչքարն ի պատիվ իր հայրենասեր քաջ եղբոր կերտել է տվել (ՈՁԸ) 688+551=1239 թվին: Մեր կողմից պայմանականորեն անվանված «Զորավարի խաչքարը» ուրեմն տեղադրվել է հայոց արեւելյան կողմում մոնղոլական ավերիչ առաջին արշավանքից հետո: Մնում է հետագա ուսումնասիրությամբ պարզել եկեղեցու անունը, Մեսրոպի ով լինելը եւ գուցե հնարավոր լինի ճշտել հայրենյաց համար նահատակված զորավարի անունը: Երբ խաչքարի լուսանկարը ցույց տվեցի ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության եւ ազգագրության ինստիտուտի բաժնի վարիչ, պատմական գիտությունների թեկնածու Գրիգոր Կարախանյանին, նա վստահորեն ասաց, որ ստեղծագործության ոճով ու զարդանախշերով, հատկապես հեծյալ զինվորականի հարթաքանդակի կոմպոզիցիայի ոճը բավարար հիմք է տալիս ենթադրելու, որ խաչքարի հեղինակը պատկանել է Արցախյան դպրոցին, որովհետեւ այս գավառը Գուգարքին անցնելուց հետո էլ, որպես հայոց երկու նահանգների միացնող օղակ, Արցախի հետ շարունակել է պահպանել ամուր տնտեսական, մշակութային կապեր: Ավելորդ չէ հիշել, որ 13-րդ դարում այս մատուռից 5-6 կմ հեռու գտնվող Դեղձուտի վանքային համալիրում Կիլիկիայի Տարսոն գավառից եկած «Նուաստ սպասաւոր բանին Աստծոյ» վանահայր Առաքել վարդապետի գլխավորությամբ եւ Մահկանաբերդի իշխան, վրաց ամիրսպասալար Սարգիս Արծրունու հովանավորությամբ ծաղկում էր հայոց հոգեւոր եւ մշակութային նշանավոր կենտրոններից մեկը: Կրթության եւ գրչության այս օջախին այնքան էր առաջադիմել, որ այստեղ ուսանելու եւ ձեռագիր արտագրելու էին գալիս «նույնիսկ այնպիսի նշանավոր հոգեւոր կենտրոնից, որպիսին Գանձասարն է»:

Զառիթափ, անտառապատ սարի արեւելյան լանջը զբաղեցնող հնավայրն ունի 6-8 մետր տրամագծով հրապարակներ, որոնք հավանաբար կալատեղեր, գուցե նաեւ հայոց գլխատան ավերակներ են: Կան նաեւ երկու վիմագիր խաչքարեր եւ խաչքարերի դատարկ բազմաթիվ պատվանդաններ: Մատուռից 150-200 մետր դեպի հյուսիս-արեւմուտք, մացառուտի մեջ ավերակ գյուղի գերեզմանոցն է: Սազաշեն եկեղեցու արեւմտյան կողմում, մուտքից 20-25 քայլ հեռավորության վրա հարթ մակերեսով չափազանց նուրբ «ասեղնագործված» զարդանախշերով, հնավայրի ամենահին ՈԽԴ, այսինքն 1195 թվականին կանգնեցված խաչքարն է: Հայտնի է նվիրատուի անունը Ստեփան: Նա եւս այս փոքրիկ կոթողը կանգնեցրել է իր եղբոր պատվին, որի անունն ու տեքստը կիսով չափ են ընթեռնելի: Երրորդ խաչքարը, որը դրված է մատուռի արեւելյան կողմում, կատարման վարպետությամբ եւ զարդանախշերով շատ նման է «Զորավարի խաչքարին»: Սա կերտել է տվել ոմն Սարգիս երեց, նորից իր եղբոր պատվին (ՉԻԷ) 1278 թվին: Ափսոս, որ սրա տեքստը եւս ժամանակի ընթացքում եղծվել է:

Մնում է հուսալ, որ նորահայտ եկեղեցին եւ նրա վիմագիր խաչքարերը կարժանանան գիտնականների ուշադրությանը, որպեսզի որոշվի դրանց տեղն ու արժեքը մեր պատմության եւ մշակույթի մեջ: Արժան կլինի հրապարակավ երախտագիտություն հայտնել ՆԳ նախարարության Աղստեւի տարածաշրջանային վարչության պետ Արշակ Վարդանյանին մեր որոնումներին նպաստելու համար:

ՌՈՒԲԵՆ ՍԻՄՈՆՅԱՆ
Իջեւան

ԿԵՍ ԼՈՒՐՋ, ԿԵՍ ԿԱՏԱԿ

Ազգի մամուլը եւ մամուլի «Ազգը»

Խորհրդային ժամանակներում, կոմունիստ լինեին թե ոչ, լրագրողները կուսակցության օրգանական մասն էին կազմում, եւ ընթերցողները նրանցից ճշմարտություն չէին ակնկալում. կարդում էին լոկ կողմնորոշվելու համար, թե քաղաքականության քամին ում կողմից է փչում: Լրագրողների պարտականությունն իրենց վրա վերցրել էին գրողները, որոնք օգտվելով գեղարվեստական գրականության պայմանականություններից՝ ճշմարտության պատառիկներ էին խցկում իրենց ստեղծագործությունների մեջ. մի երկտող կամ քառատող՝ լայնածավալ պոեմի մեջ, ինչ-որ կերպարի ռեպլիկ արձակի եւ դրամատուրգիայի մեջ, եզովպոսյան փոխաբերական ակնարկներ եւ այդ կարգի մանր խորամանկություններ: Ընթերցողը այդ մանրիկ ճշմարտությունների քանակով ու որակով էր գնահատում գրողին, որն ի դեպ այդ ուղղությամբ էր կենտրոնացնում իր մտային կարողությունները՝ փոխանակ ջանքեր թափելու գրական վարպետության վրա:

Լրագրողների շարքերում, անկասկած, գոյություն ունեին սպիտակ ագռավներ, որոնք գրված օրենքի սահմաններում փորձում էին մերկացնել կոմունիստական բուրժուազիայի ապօրինի չարաշահումները, լինեն դա արդյունաբերության, թե առեւտրի բնագավառում եւ նույնիսկ հանդգնում էին թիրախ դարձնել միլիցիայի աշխատողներին: Այդ լրագրողներն, անշուշտ, պատժվում էին սկսած հոնորարների կրճատումից, վերջացրած այն սադրանքներով, որոնց հետեւանքով հայտնվում էին մեղադրյալի աթոռին իբրեւ քրեական հանցագործ, եւ նրանց մի մասն իր մահկանացուն կնքում էր կալանավայրում:

Քաղաքական իրադարձությունների զարգացումը բերեց այն բանին, որ կոմունիստական կուսակցությունը տնտեսական դժվարություններից առաջացած դժգոհությունները բալասանելու համար խաղատախտակի վրա զցեց հրապարակայնությունը, որն ազատության օդանցք էր ընյարգելությամբ տառապող լրագրողների համար: Մի օդանցքին ավելացավ մի երկու պատուհան, մի ընդարձակ պատշգամբ, եւ այդ ընթացքում հրապարակայնության արգանդի մեջ պտղավորված մամուլի ազատությունն աճում էր ու մի օր էլ, բնականաբար, ծնվեց իր բազմատիպ ու բազմաթիվ ճուտիկներով հանդերձ, հանձինս մանր ու հավակնոտ, ծանրակշիռ ու ծրագրային պարբերականների՝ առավել կամ պակաս երկարակյաց, որոնք լիուլի հագեցրին ընթերցողների ճշմարտության երկարատեւ ծարավը՝ սկսած անցյալին վերաբերող խայտառակ մերկացումներից, մի ժամանակ արգելված ազգային եւ էրոտիկ թեմաների տնտղումներից մինչեւ լրատվության արագաշարժությունն ու ձեւավորումների գեղագիտական նոր ըմբռնումները: Պարադոքսալն այն է, որ պարբերականների այդ կատաղի հորձանքի տակ մնացին «Գարուն» ամսագիրը, «Գրական թերթը», «Ավանգարդը», որոնք այսպես թե այնպես չափավոր հանդգնությունների օրգաններ էին եւ նոր ժամանակներին համապատասխան չվերանորոգվեցին, ինչպես որ դա հաջողվեց «Կոմսոմոլսկայա պրավդային»:

Ամեն մի կուսակցություն, իր լրագրային քաղաքականությամբ հանդերձ, արտահայտում է հայ ազգային բնավորության, ազգային ֆենոմենի մի կտրվածքը: Ռամկավար ազատական կուսակցությունը Հայաստանի Հանրապետության մեջ իր խորհուրդը գտած «Ազգի» հետ, ազգային ազատագրական շարժմանը մասնակից լինելով հանդերձ, մարմնավորում է հայի ողջախոհությունը, հարեւան հասարակական ամբողջականության ուժերի փոխհարաբերության սթափ հաշվեկշիռը կազմելու ունակությունը՝ հատկություններ, որոնք մեր մեջ անհրաժեշտորեն իրենց արմատներն էին գցել փոքր ազգ լինելուց, պետականության դարավոր զրկանքից եւ օտարներից կախում ունենալու հասարակական վիճակից, որն առաջանում էր համարյա ավանդական դարձած պանդխտությունից:

«Ազգը» միանգամից նվաճեց ընթերցողների ուշադրությունը նախ լրատվական ընդգրկման իր բարձր մակարդակով, որ մինչեւ այսօր դիմանում է այդ թեքումով աշխուժացած պարբերականների մրցակցությանը: Թերթի մյուս բնորոշ հատկություններից է այն, որ ասպարեզ է տալիս տարակարծիք եւ նույնիսկ իրարամերժ հոդվածներին, դրանով իսկ հասարակական մթնոլորտը սնուցելով հանդուրժողականությամբ եւ ազատական ոգով: Վրիպումներ, անշուշտ, ունեցել է, ինչպես բոլորն են ունենում. դրանք լրագրային գործի անխուսափելի ուղեկիցներն են: Թերթը, ի տարբերություն գիրք-երեւույթից, կարող է ուրվագծել իր թողած այս կամ այն անցանկալի տպավորությունը:

Շնորհավորելով «Ազգի» հազարերորդը՝ մաղթենք, որ մինչ ողջ մարդկությունը կոտնակոխի երրորդ հազարամյակը, թերթը համարյա նույն ընթացքում լույս կընծայի իր երրորդ հազարյակի առաջին համարը:

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

ԿԻՆԵՄԱՏՈԳՐԱՖ

Տաղանդավոր եւ հակասական ռեժիսոր Լուի Մալը վախճանվեց

Կինոյի հարյուրամյակի ներկա հոբելյանական տարին չավարտված, Կալիֆորնիայի իր տանը, 63 տարեկանում վախճանվեց ֆրանսիացի անվանի կինոռեժիսոր Լուի Մալը, որի «Նոր ալիք» կինոուղղությունը շրջադարձային էջ հանդիսացավ ֆրանսիական կինոյի պատմության մեջ: Նա իր ամբողջ եռանդն ու գիտելիքները նվիրեց դրա ձեւավորմանն ու զարգացմանը: Այս մասին «Իրաս նյուզ» թերթի էջերում հայտնում է Ռոյթեր գործակալությունը Փարիզից:

Տաղանդավոր եւ հակասական կինոռեժիսորը թարմություն եւ համարձակություն բերեց ֆրանսիական կինոյին, չվախենալով նույնիսկ էկրան բարձրացնել այնպիսի արգելված թեմա, ինչպիսին է ֆրանսիացիների համագործակցությունը նացիստների հետ երկրորդ համաշխարհային պատերազմի օրերին:

«Ինձ միշտ հետաքրքրել է ճշմարտության տեսանկյուններից այն մեկը, որը դեմ է գնում կանխավարկյալ կարծիքներին, այդ բոլոր ասել եմ: Այնպես որ, ի վերջո գործ եմ ունենում հակասական թեմաների հետ», ասել է նա մի հարցազրույցի ժամանակ՝ ամփոփելով. «Ես սիրում եմ հակառակվել կանխազգուշացումների օրենքին: Սիրում եմ հուզվել, անհանգստացնել իմ հանդիսատեսին»:

Լուի Մալը ծնվել է 1932 թ. հոկտեմբերի 30-ին Ֆրանսիայի հյուսիսային քաղաքներից Թյումերիում, շաքար արտադրողների հարուստ ընտանիքում: Սակայն շուտով նա հրաժարվում է իր «բուրժուա նախնիներից ու կաթոլիկական խիստ դաստիարակությունից» եւ սկզբում ընդունվում Սորբոնի համալսարան (որպես քաղաքագիտության բաժնի ուսանող), իսկ ապա կինեմատոգրաֆիայի բարձրագույն դասընթացների ինստիտուտ:

Չնմանվելով իր մյուս գործընկերներին, որոնք կինոաշխարհ մուտք գործեցին իր արմատական քննադատական հայացքներով հայտնի «Քայե դյու Սինեմա» հանդեսի միջոցով, Մալը իր աշխատանքային գործունեությունը սկսել է համագործակցելով Ժակ Կուստոյի հետ, նկարահանելով «Լռության աշխարհը» (1956 թ.) ֆիլմը, որը մինչեւ այժմ էլ մնում է «դասականների» շարքում:

Լինելով դերասաններ հայտնաբերող ռեժիսոր, Մալը Ժաննա Մորոյին հռչակել է նկարահանելով իր առաջին «Վերելակ դեպի կառափնարան» (1958 թ.) գեղարվեստական ֆիլմում, որն արժանանում է «Լուի Դելյուկ» մրցանակին: Սակայն Մալին եւ Մորոյին իսկական միջազգային համբավ բերեց նրանց հաջորդ «Սիրահարները» (1959 թ.) ֆիլմը, որն անկեղծ ու զգայուն խոստովանություն է սիրո բնույթի շուրջ: Նրա ամենահամարձակ ֆիլմը կարելի է համարել «Զազին մետրոյում» (1960 թ.) ֆիլմը, որին տարիներ անց հետեւեց նրա ամենահակասական կարծիքներ առաջացնող «Լակոմբ Լյուսիեն» (1973 թ.) ֆիլմը, որը պատմում է ֆաշիստների հետ գյուղացի մի տղայի համագործակցության մասին: Ֆիլմը շրջեց աշխարհով մեկ, մեծ աղմուկ առաջացրեց եւ արժանացավ ֆրանսիական «Ռյալ Լեւի 1974» մրցանակին:

Տարբեր ժանրերի պատկանող իր մյուս ֆիլմերից են «Վիվա Մարիան» (1964 թ.), «Սեւ լուսինը» (1976 թ.) եւ Վենետիկի փառատոնում Ոսկե առյուծ մրցանակին արժանացած «Ատլանտիկ Սիթին» (1980 թ.):

Լուի Մալը ամուսնացած էր ամերիկացի դերասանուհի Կենդիս Բերգենի հետ: Ունի մեկ դուստր:

Հ. Օ.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Հարություն Ալամդարյան-200

Լրացավ բանաստեղծ, մանկավարժ, հասարակական եւ եկեղեցական գործիչ Հարություն Ալամդարյանի ծննդյան 200 ամյակը: Այդ հոբելյանին է նվիրված Հայաստանի Ազգային գրադարանի ընդհանուր ընթերցասրահում բացված ցուցահանդեսը: Ներկայացված գրքերից են նրա քնարական, սիրային բանաստեղծությունների ժողովածուն («Չափաբերանք» (Ս. Պետերբուրգ, 1884), «Ընտիր էջեր հայ գրականության» (1974), «Հայ մանկավարժներ, Հ. 1» (1958), «Արեւելյան Հայաստանը Ռուսաստանի հետ միավորվելու արձագանքները գեղարվեստական գրականության մեջ»:

Հ. Ալամդարյանը տասը տարի աշխատել է Մոսկվայի Լազարյան ճեմարանում եւ վեց տարի՝ Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցում, որպես տեսուչ եւ մանկավարժ: Ուսուցիչն է եղել Խաչատուր Աբովյանի, Ստեփանոս Նազարյանի, Միքայել Նալբանդյանի: Նրա գործունեության լուսաբանմանն են նվիրված Էլմիրա Ավագյանի «Հարություն Ալամդարյան» ուսումնասիրությունը, «Հայ մշակույթի օրրանը» ժողովածուն եւ ուրիշ գրքեր:

Մանկավարժության հմուտ կազմակերպչի եւ դաստիարակի, հոգեւոր մշակույթի հիմնադրի գործը ներկայացված է նաեւ «Էջմիածին», «Լումա», «Բանբեր Մատենադարանի», «Տեղեկագիր հասարակական գիտությունների» եւ ուրիշ ամսագրերի ու հանդեսների հոդվածներով:

ՀՐԱՉՅԱ ՀՈՒՆԱՆՅԱՆ

Էջմիածնի երկրագիտական թանգարան
Ցուցահանդես
նվիրված Մեծ եղեռնի 80-ամյակին եւ զոհված ազատամարտիկների հիշատակին
Ցուցանմուշները Երվանդ Սերյանի «Մեծ Սեր» եւ Ջանիկյան Եղիազարի Միրզոյան-Սմբատյանց անձնական հավաքածուից
Բացումը 1995 թ. դեկտեմբերի 25-ին, ժամը 13.00-ին:

digitised by A.R.A.R.@

«ԱԶԳ»-1000

Շնորհավորանքներ մարզական լրագրողներին

ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Տարիներ շարունակ լինելով ռադիոհեռուստատեսային մարզական մեկնաբան, երբեք չեմ մտածել, որ կարող եմ դառնալ նաեւ մարզական լրագրող: 1979 թ. այցելելով Բեյրութ ծանոթացա Հակոբ Ավետիքյանին: Այն

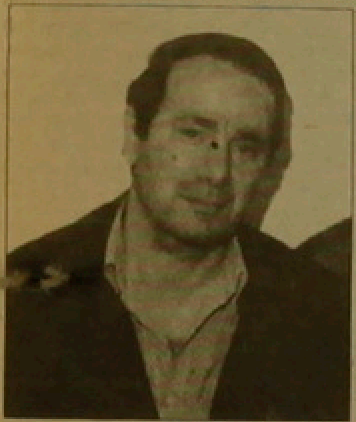

Ահարոն Բոյաջյան

ժամանակ նա գլխավորում էր «Զարթօնք» օրաթերթը: Հետագայում համագործակցեցի «Զարթօնքին»: Երբ 5 տարի առաջ հիմնադրվեց «Ազգ» թերթը, սիրով ընդունեցի պրն Ավետիքյանի առաջարկը: Աղենն բավականին ժամանակ է անցել եւ ամփոփելով կատարվածը, վստահաբար կարող եմ վկայել, որ մեկ էջ պատրաստելու ամենօրյա ծանրագույն բեռն անհնարին է առանց նվիրյալ ընկերների եւ լավ շրջապատի: «Ազգականների» համար հիշարժան եւ տոնական այս օրը պարտավոր եմ նախեւառաջ իմ [illegible] բոլոր նրանց, ովքեր օգնել են, որպեսզի թերթի մարզական 7-րդ էջը լինի բովանդակալից: Առաջին հերթին ուզում եմ նշել Ֆրանսիայի մեր թղթակիցներ Գրիգոր Ամիրզայանին եւ Ահարոն Բոյաջյանին, երկու սփյուռքահայ մեծ հայրենասերների, որոնք անշահախնդիր, եւ կասեի զոհողությունների գնով, իրենց

Գրիգոր Ամիրզայան

անձնականից եւ ընտանիքից կտրելով, ամեն ինչ անում են մեր ընթերցողներին հաղորդակից դարձնելու համաշխարհային սպորտի վերջին նորություններին, հայ մարզիկների արտասահմանյան ելույթներին, յուրովի ծառայելով հայրենիքին: Երկուսն էլ հոգով ու սրտով կապված են մեր հանրապետության հետ եւ միշտ մեծ անհամբերությամբ են սպասում Հայաստանից ամեն տեսակի լուրերին:

Ահարոն Բոյաջյանը մասնագիտությամբ բժիշկ է: Նրան իրավացիորեն կարելի է համարել Ֆրանսիայում Հայաստանի մարզական «դեսպանը»: Ֆրանսիա այցելած մեր հանրապետության մարզաշխարհի ներկայացուցիչներից շատերը ճանաչում են վերին աստիճանի ազնիվ եւ իր ժողովրդին ինքնամոռաց ծառայող այդ անձնավորությանը:

Գրիգոր Ամիրզայանը մասնագիտությամբ լինելով տնտեսագետ եւ մե-

Գագիկ Հովհաննիսյան

ծահարուստ Ալան Մանուկյանի ընկերության գլխավոր հաշվապահը, սփյուռքում ու նաեւ Հայաստանում արդեն հայտնի է որպես ծաղրանկարիչ եւ լրագրող:

Հարկ է առանձնացնել նաեւ շախմատային հայտնի մեկնաբան Գագիկ Հովհաննիսյանին, որի օպերատիվ նյութերը եւ ինքնատիպ մեկնաբանությունները միշտ էլ հակայական հետաքրքրություն են առաջացնում: Շնորհակալություններ նաեւ մեր մյուս գործընկերներին՝ Համո Մոսկոֆյանին (Բեյրութ), Դերենիկ Գեւորգյանին, Յուրի Ալեխանյանին...

ԽՃԱՆԿԱՐ

Բրազիլացիների հաղթանակով

Ֆուտբոլի աշխարհի չեմպիոն Բրազիլիայի հավաքականը սեփական հարկի տակ ընկերական խաղում 3-1 հաշվով հաղթեց Կոլումբիայի հավաքականին: Ուշագրավ է, որ առաջին կեսն ավարտվել էր կոլումբիացիների օգտին՝ 1-0 հաշվով: Հանդիպումը հսկայական հետաքրքրություն էր առաջացրել, քանի որ Կոլումբիայի հավաքականը հիմա բավականին ուժեղ կազմ ունի եւ աշխարհի 1998 թ. առաջնության եզրափակիչի գլխավոր հավակնորդներից մեկն է Հարավային Ամերիկայի գոտու երկրներից:

Կաստրոն ցույց տվեց բռունցքը

Միացյալ ազգերի կազմակերպության 50-րդ տարեդարձի առթիվ Նյու Յորք էր ժամանել նաեւ Կուբայի առաջնորդ Ֆիդել Կաստրոն: Նա ամերիկյան իր շր-

ջաղցքում օգտագործեց այցելելու «Զինի [illegible] սպորտբար» սրճարան, ուր բռունցքը բարձրացնելով ժողովրդին ցույց տվեց իր սիրած մարզաձեւը՝ բռնցքամարտը:

«Ազգը» միշտ է ուղեկցում մեզ

«Ազգը» կարդում եմ մեծագույն հաճույքով, «Ազգին» բաժանորդագրվում եմ մեծագույն սիրով:

«Ազգն» այնպես ամուր է մտել մեր կյանքը, կարծես տպնամյակներ է, ինչ ուղեկցում է մեզ:

Ողջունում եմ խմբագրությանը (չեմ սիրում «արհեստավարժ» բառը) «Ազգին», հավասարակշռված «Ազգին», ճաշակավոր «Ազգին», մարզասեր ու շախմատասեր «Ազգին»:

Ողջունում եմ բոլոր «Ազգ»-ականներին ժուռնալիստիկայի նվիրյալներին:

ՎԱԶԳԵՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Շնորհակալություն, «Ազգի» կոլեգաներ

Ի սկզբանե կարդում եմ սիրելի «Ազգը», որը բոլորեց իր 1000-րդ համարը: Որպես մարզական լրագրող, բարի նախանձով եմ նշում, որ ի տարբերություն շատ պարբերականների, թերթում հսկայական տեղ է տրվում մարզական կյանքին, որն իր բովանդակությամբ ամենահարուստն է հանրապետական մամուլում: Ցանկացած համարում ընթերցողը կգտնի համաշխարհային սպորտին եւ հանրապետական մարզական կյանքին վերաբերող ամենանոր նորությունները: Թերթի մարզական պատասխանատու, ճանաչված լրագրող եւ մեկնաբան Սուրեն Բաղդասարյանն ստեղծել է լրատվության այնպիսի մի շղթա, որ մարզասերն ամեն անգամ անհամբերությամբ է սպասում «Ազգի» հերթական համարին, վստահ լինելով, որ կստանա իրեն հետաքրքրող ամենահրատապ լրատվությունը: Բոլոր խոշոր մրցաշարերն, անկախ անցկացման վայրից, առանց բացառության իսկույն լուսաբանվում են «Ազգում»: Վերջինիս շնորհիվ մենք անմիջական հաղորդակիցը դարձանք հեռավոր Ֆիլիպիններում անցկացված շախմատի համաշխարհային օլիմպիադայի նույնօրյա իրադարձություններին եւ մեր շախմատային հերոսների սխրագործություններին: «Ազգը» միակն է հանրապետությունում, որ իր մարզական մեկնաբանին հաճախ գործուղում է աշխարհի տարբեր ծայրեր խոշոր մրցումներից հաղորդագրություններ տալու համար: Անցյալ տարի Սուրեն Բաղդասարյանի շնորհիվ, որը հայաստանցի միակ հավատարմագրված մարզական լրագրողն էր ԱՄՆ-ում տեղի ունեցած ֆուտբոլի աշխարհի առաջնությունում, օպերատիվ ձեւով տեղեկանում էինք մամուլի կենտրոնի ամենաթարմ նորություններին, կուլիսների հետեւում ծավալված հետաքրքիր իրադարձություններին, լսում նրա ռադիոռեպորտաժները: Հատկապես Բելգիայից, Կիպրոսից, Մակեդոնիայից տրված ֆուտբոլի Եվրոպայի առաջնության հանդիպումների ռեպորտաժները, հոդվածները...

«Ազգի» մարզական բաժնի բեղմնավոր գործունեությունը ոչ միայն գովելի է, այլեւ պետք է օրինակ ծառայի մարզական լրատվության մեր մյուս պարբերականներին:

Շնորհավորելով «Ազգի» 1000-րդ համարի առթիվ մեր գործընկերներին, ցանկանում ենք մարզական առողջություն, ստեղծագործական անսպառ եռանդ եւ միշտ բարձր տրամադրություն:

Շնորհակալություն, «Ազգի» հարգարժան կոլեգաներ:

ԲԱԳՐԱՏ ԽՈՅԵՏՅԱՆ

«Գոլոս Արմենիի» մարզական մեկնաբան

«ԱԶԳ»-1000

«Ազգն» ընթերցողների հսկա բանակ ունի

Սպորտի դերն անգնահատելի է մարդու կյանքում: Հայտնի է նաեւ, որ մեր ժողովուրդը մեծ սպորտասեր է եւ բնականաբար միշտ կարոտ մարզական նորությունների: «Ազգը» հանրապետության տեղեկատվական, ամենօրյա թերթերից առաջինն է, որն ամբողջ էջ տրամադրեց մարզական կյանքին: Դա գնահատանքի արժանի մոտեցում է եւ կարեւոր ծառայություն, գանքի, որին քչերն են ընդօրինակում: Այսօր ընթերցողների մի հսկա բանակ է գոյացել, որոնց համար «Ազգի» 7-րդ էջը հարազատ է դարձել: Ինքս էլ թերթի մշտական ընթերցողներից եմ: Բազմաթիվ հարցազրույցները եւ մարզական բարձ տեղեկատվությունները միշտ էլ հետաքրքրական են: Գալիք տարին, ինչպես հայտնի է, մարզական է՝ Ատլանտայի օլիմպիական խաղեր, ֆուտբոլի Եվրոպայի առաջնություն, աշխարհի առաջնություն ընտրական փուլի մրցաշարեր, շախմատի երեւանյան համաշխարհային օլիմպիադա եւ աշխարհի առաջնության միջփուլային մրցաշար, տարբեր մարզաձեւերի աշխարհի ու Եվրոպայի առաջնություններ եւ այլն: Նման պարագաներում ավելի է կարեւորվում լրատվության միջոցների գործունեությունը:

«Ազգի» 1000-րդ համարի առթիվ շնորհավորում եմ մեր բնագավառը լայնորեն լուսաբանելու շնորհակալ գործի համար: Հավատացած մնացել միշտ ընտրված գործելակերպին: Շնորհավորում եմ նաեւ մարզաշխարհի բոլոր մարդկանց գալիք Ամանորը, ցանկանում մարզական առողջություն եւ մեծ հաջողություններ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՎԵՏՅԱՆ

ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի փոխնախարար

«Ֆուտբոլային» ռեպորտաժ «Ազգի» խմբագրատնից

Դուռը բացելուց ներսից լսվում է բավ բարիտոնի «այո՞»-ն՝ հարգականի երանգներով լեցուն: Սեղանի առաջ նստած բարիտոնի տերը բույլատրում է ակնոցին իջնել մինչեւ սեփական հայկական քթի ծայրը, մի աչքով ոտից գլուխ տնտղելով այցելուին (մյուս աչքը գրչի ծայրին է): Սեղանի վրա խաղադաշտի սխեմատիկ քարտեզներ, որոնց վրա տակտիկական տարբերակների մշակումներ, գրքեր, գնդակներ՝ ընծայագրերով, Սերգեյ Զասիկյանից, Բորոուից, Մանուկ Սեմերջյանից, Կուպֆֆից: Անկասկած, «Ազգ» թիմի գլխավոր մարզիչ Հակոբ Ավետիքյանն է: Նա մի ակնթարթում իր պրոֆեսիոնալ անհամար զգայարաններով եւ ֆուտբոլային հոտառությամբ, հասկանում է, նորեկը պետք է իր թիմին,

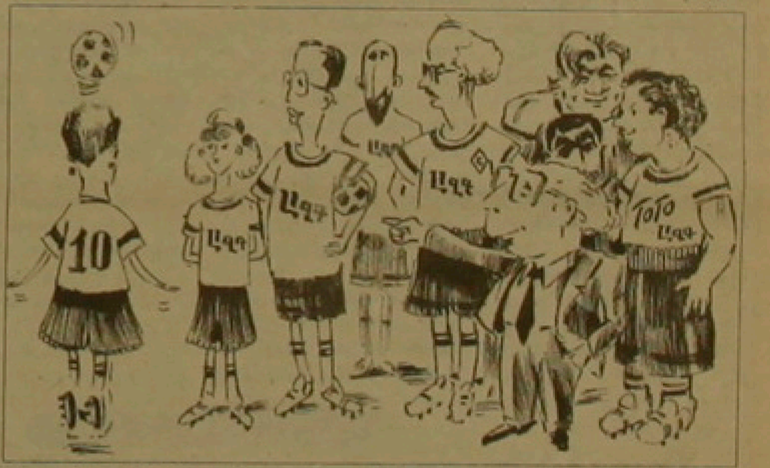

թե ոչ: Երբ նորեկը դուր չի գալիս, գլխավոր մարզիչը նրբանկատ է, ծառայություն նման չի կարող «ոչ» ասել: «Գիտեք, մեզ ժպտում են նրա աչքերի ծայրի երկու փոքրիկ կնճիռները, դուք լավ տեխնիկա ունեք, բայց ֆիզիկապես պատրաստ չեք: Մի ուրիշ թիմում խաղացեք, ֆիզիկապես ամրացեք, հետո, գուցե, վերցնենք»: Այդպես է նա ընտրել համարյա իր բոլոր խաղացողներին: Ճիշտ է, եղել են եւ բացառություններ: Օրինակ, նրան չշփոթեցրեց Անուշ Գալստյանի պորտուգալական արտաքինը: Եւ մարզիչը չսխալվեց: Անուշը գոլային սուր զգացողություն ունի: Հիմնականում գտնում է գոլային պահը: Նմանապես՝ Նարինե Մկրտչյանը, որը, ճիշտ է, նախապես խաղացել է «Հայք» թիմում, սակայն առաջին անգամն է «Ազգային ժողով» մարզադաշտում մրցապարեզ դուրս եկել: Մի քանի օր առաջ այդ մարզադաշտում կայացած հանդիպման ժամանակ սպանալով դարպասապահ Սամվել Դիլանյանի երկար փոխանցումը, Նարինեն շեշտակի հարվածով գրավեց Էդիկ Եգորյանի պաշտպանած դարպասը: Այո՛, պարզ է, բայց ճշմարիտ է: Խաղընկերները շտապում են նրան շնորհավորել, առաջինը հասնում է հանգրվանից ուղղակի մրցավայր հասած Անահիտ Հովսեփյանը եւ երաժշտական համբույրներ տեղում նրա շրջանակ ճակատին: Ուրախությունից, թեթեւ քայլքի պես տեղում վեր վեր է ցատկում «Ազգի» թիվ 11-ը՝ արագավազ ոմբարկու Հակոբ Ասատրյանը:

Արդարությունը պահանջում է ասել, որ «Ազգը» դժվար խաղեր հաճախ է ունենում: Օրինակ, վերջերս ծանր հանդիպում անցկացրեց «Հայաստանի»-ի հետ: Հազիվ փրկվեց: Թիմի ավագ Սարգիս Սարգսյանի դեմ անթույլատրելի հնարք կատարելու համար «Հայաստանի» պաշտպանը 11 մետրանոց հարվածով: Ինչպես միշտ, այն հստակ իրացրեց Տոտոն: Մինչ այդ էլ «Ազգը» երկու անգամ գրավել էր հակառակորդի դարպասը, նա աջ ու ձախ փոխատահովելով ուղղում է թիմակիցների սխալները, ստանալով դարպասապահ Սամվել Դիլանյանի «լավ ես, ախպեր ջան» խրախուսականը: Սամվելն էլ պարտքի տակ չի մնում, հետ է մղում անարդար նշանակված 11 մետրանոց հարվածը, դրա համար արժանանալով առաջին շարքերում նստած «Ազգի» երկրպագուների՝ Լեւոն Հախվերդյանի, Պերճ Զեյթունցյանի, Երվանդ Ազատյանի, Սուրեն Զոլյանի, Ավետլանա Սարգսյանի, հայր եւ որդի Հենրիկ ու Տիգրան Լիլոյանի, Մարգարիտա Ռուխկյանի, Վարուժան Նալբանդյանի եւ հազարավոր այլ երկրպագուների ծափահարություններին: Հեռավոր Փարիզից, Նիկոսիայից, Լոս Անջելեսից, Մոսկվայից, մոտակա Ստեփանակերտից, Գյումրիից, Վանաձորից հաջալերական զանգահարում են Րաֆֆի Հերմոն Արաքսը, Ջորջ Տեր Բարթողը, Հակոբ Պողոսյանը, Ռուբեն Հայրապետյանը, Լուսիկ Ղուկասյանը, Վահրամ Աղաջանյանը, Գեղամ Մկրտչյանը, Սամվել Միկոյանը:

Վատը չէ նաեւ Գագիկ Մարտոյանը, սակայն մեկ անգամ այնքան տարվեց անհատական խաղով, որ սկսեց խաբսել... Կարաբալայի արձանին:

Այս մրցմանը չի մասնակցում Ռաֆիկ Հովհաննիսյանը, որը գործուղվել է Դիլիջան, տեղի մարզական կյանքին ծանոթանալու, եւ ըստ երեւույթին ուշացել է ավտոբուսից...

Բայց այդ ո՞վ է բոլոր հոլանդացու նման բոլոր առաջադրանքները բացած սլանում մարզադաշտով եւ հետն էլ երգում, իհարկե անխոնջ Սուրեն Բաղդասարյանը:

- Ամեն տեղ են ինձ սպասում,
«Ֆրանս ֆուտբոլն» է աղաչում,
- Ո՞ւմ տանք «Ոսկե գնդակը»,
Դու ես միակ գիտակը:

Այսպես միշտ մարզվում ու խաղում է «Ազգ» թիմը:

«Ազգ»-ասեր ԲՈՍԱՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Օրվա հետքերով

ՏԱՐԵԹԻՎ

Չորսամյա ԱՊՀ-ն հետ չծնվեց, դժվար է նրա ներկան, ի՞նչ կլինի ապագան

Չորս տարի առաջ, դեկտեմբերի 21-ին Խ. Միության առաջին և վերջին նախագահ Միխայիլ Գորբաչովը հեռակերպով իր հրաժարականի մտքի հետ, ուղերձով դիմեց Ալմա Աթայի հանդիպման մասնակիցներին, ճեպով նոր Ընկերակցության անվանման անհրաժեշտ ձևը «Եվրոպական և ասիական պետությունների ընկերակցություն»։ Թեև Գորբաչովն իր վերջին ուղերձում դեռ պահպանում էր իրեն հատուկ խուսափողական ոճը, բայցևայնպես գիտակցությունն անվերջ հուսում էր, որ նա, բուն երևույթին, փլուզված հսկայական փլուզված ղեկավար է։ Ճիշտ է, ԽՍՀՄ կործանման վերջին փուլը սկսվել էր ճիշտ ավելի վաղ 1991-ի դեկտեմբերի 8-ին, այդ օրը Մինսկում ստորագրված Ելցին-Շուշկևիչ-Կրավչուկ համաձայնագիրը, չեղյալ համարելով 1922-ի միութենական պայմանագիրը և հետ կանչելով միութենական խորհրդարանից պատվիրակներին, հանրապետությունների պատգամավորներին, Միխայիլ Գորբաչովին բացիբաց զգուշացրեց նրա վերահաս հրաժարականի մասին։ Դեկտեմբերի 9-ին Բորիս Ելցինը խստապես «Բելովեժյան» հայտնեց, որ Միությունն այլևս գոյություն չունի, կա միայն ընկերակցություն, որին ցանկության դեպքում կարող է անդամակցել յուրաքանչյուր հետխորհրդային հանրապետություն։ 1991-ի դեկտեմբերի 21-ին «ցանկացող» երկրների ղեկավարները Ալմա Աթայում հավաքվեցին կլոր սեղանի շուրջ, դրանով ազդարարելով անկախ երկրների համագործակցության սկիզբը։ Համաձայնագիրը ստորագրվեց ՌԴ, Ղազախստանի, Ուկրաինայի, Բելառուսի, Հայաստանի, Ուզբեկստանի, Տաջիկստանի նախագահների կողմից։ Մոլդովայի նախագահ Միրչա Սնեգուրը մասնակցում էր հանդիպմանը համաձայնագրի մանրամասները ուսումնասիրելու նպատակով։ Նման ստորագրությամբ էր Ալմա Արա ժամանել նաև Ադրբեջանի նախագահ Այազ Մութալիբովը։ Ինչ վերաբերում է մերձբալթյան հանրապետություններին և Վրաստանին, ապա նրանք մտադրություն չհայտնեցին միանալ ԱՊՀ-ին։ 1991-ի դեկտեմբերի 30-ին Մինսկի գագաթաժողովը առաջին իսկ բերեց առաջին լուրջ հակասությունները անկախ երկրների միջև, և այնուհետև ողջ գործընթացը ստացավ «ՌԴ կողմից պարտադրված ինտեգրացիոն ծրագրի» ուրվականը։ Հենց այդ համատեքստում դիտվեց սեփական բանակների ստեղծման խնդիրը, Վրաստանի և Ադրբեջանի իշխանությունների փոփոխությունը, վերջիններիս, ինչպես նաև Մոլդովայի անդամակցությունը ԱՊՀ-ին, Չեչնիայի հակամարտությունը։

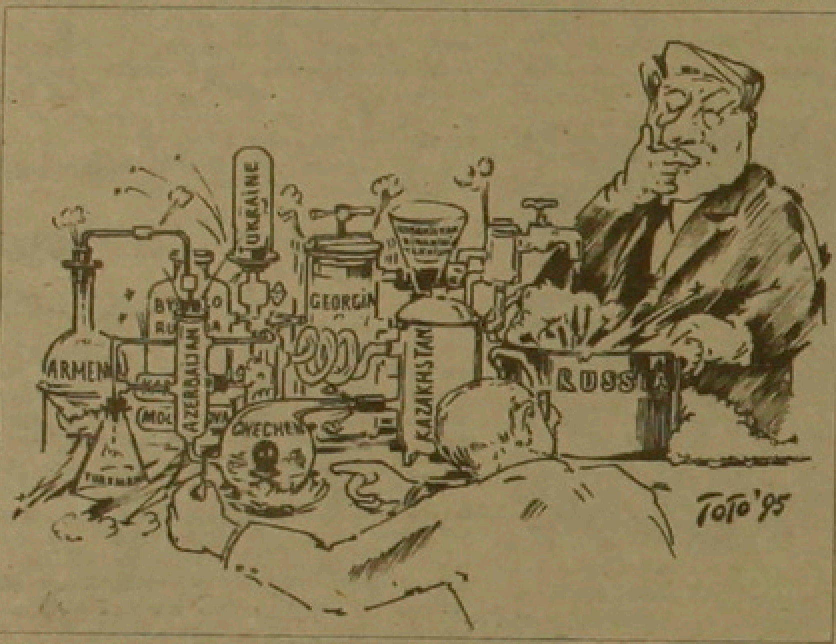

Այսօր, երբ լրանում է Ալմա Արայում կնքված համաձայնագրի չորրորդ տարին, երբ արդեն կայացել են խորհրդարանական ընտրությունները ՌԴ-ում, և հայտնի են հիմնական արդյունքները, որոնց երկրներում ակնհայտ են կենտրոնախույս տրամադրությունները, կարծես նախկին հնչեղությամբ (մի շարք հանրապետություններում) չի ընկալվում 1991-ի դեկտեմբերի 30-ի Մինսկում արտահայտած համոզմունքը. «ԱՊՀ-ն, ոչ մի դեպքում երբեք կորուսյալ չի դասապարտվի»։

ԻՍՐԱՅԵԼ

Ռաբինի սպանության նոր մանրամասներ

Երեկվա «Ազգում» արդեն պատմել ենք վարչապետ Ռաբինի սպանությունը պատկերող մեծ աղմուկ հանած տեսաժապավենը իսրայելական հեռուստատեսությամբ ցուցադրելու մասին, սակայն ոչինչ չէինք ասել, թե պատասխան տվե՞ց արդյոք այդ տեսաժապավենը այն բազմաթիվ հարցերին, որոնք ծագել էին վարչապետի սպանության առնչությամբ։ Ու կասկած էր առաջացել, թե վարչապետ Ռաբինը Իսրայելի հատուկ ծառայությունների սադրանքի զոհն է դարձել։ Այդ սադրանքի նպատակը ընդդիմությանը վարկաբեկելն էր։ Սադրանքի վարկածը հաստատող նոր փաստեր են ի հայտ եկել։ Երեկոյան ժամը 8-ին, երբ սկսվել է տեսաժապավենի ցուցադրումը, Իսրայելը, ականատեսների վկայությամբ, այնպիսի տեսք է ունեցել, կարծես թե պարետային ժամ է սկսվել. կիսադատարկ փողոցներ, փակված սրճարաններ, փողոցներում հատուկենտ անցորդներ։ Մարդիկ տեղավորվել են հեռուստացույցների առջև, պատրաստվելով դիտել իր տեսակի մեջ եզակի տեսաժապավենը, որը նոյեմբերի 4-ի շաբաթ երեկոյան նկարահանել է միանգամից միլիոնատեր դարձած Ռոմի Կամֆիլերը։ Հարցումների համաձայն, երկրի բնակչության 45,6 տոկոսը այդ օրը դիտել է տեսաֆիլմը։ Տեսաժապավենում մասնավորապես պատկերված է, թե ինչպես է թիկնապահներով շրջապատված վարչապետը հարթակից իջնում և ուղղվում դեպի իր ավտոմեքենան։ Առջևից գնացող երկու թիկնապահներից մեկը ճանապարհը ազատելու նպատակով սկսել է մարդկանց ետ վանել, իսկ մյուսը երգիչ Ավիվ Գեֆենի էլեկտրական սարքերով լի ճամպրուկն է մի կողմ քաշել։ Մնացած թիկնապահների դասավորությունն այսպիսին է եղել. մեկը՝ ձախից, մյուսը՝ աջից, իսկ երրորդը հետևից։ Ավտոմեքենային մի քանի մետր չհասած, հետևի թիկնապահը անհայտ պատճառով կանգ է առել, շուռ եկել և ետ մնացել՝ հնարավորություն ստեղծելով, որ մարդասպանը անարգել մոտենա վարչապետին։ Հարց է ծագում, ինչո՞ւ է կանգ առել ու ետ մնացել թիկնապահը, և ինչո՞ւ պահապանների երկրորդ արտաքին օղակ չի եղել։ Երկրորդ օղակի պահապանները հսկողության տակ պետք է առնեին արգելված գոտին և որևէ կասկածելի բան տեսնելիս, իսկույն միջոցներ ձեռք առնեին։ Նրանցից ոմանք անպայման պետք է «Գանահր» հանրախանութի տանիքում դիրքավորվեին, որտեղից Ռոմի Կամֆիլերը նկարահանումներ է կատարել, քանի որ այդ հանրախանութը հրապարակի վրա իշխող ամենաբարձր շենքն է։ Իսրայելի հատուկ ծառայություններն աշխարհում լավագույնն են համարվում, և այդպիսի տարրական բացթողումները զարմանք ու կասկած են հարուցում։ Տեսաժապավենը հեռվից է նկարահանվել և ձայները չեն լսվում, միայն կրակոցների ձայնն է լսելի։ Սակայն հայտնի է, որ կրակոցներից հետո ինչ-որ մեկը գոռացել է, թե իբր կրակոցներն իսկական չեն։ Այդ պահին բոլոր թիկնապահներն էլ Ռաբինին մեջքով են շուռ եկած եղել և գոռացողին չեն տեսել։ Ահա թե ինչ է գրում այդ մասին երեկվա լոնդոնյան «Թայմսը». «Դավադրության վարկածը երեկ ավելի հավանական դարձավ։ Ռաբինի երկու թիկնապահները նրան ուղղված կրակոցներից հետո ինչ-որ մեկի բարձրաձայն բացականչություններն են լսել, թե իբր փամփուշտներն անգնդակ են։ Սկզբում բոլորը կարծել են, թե այդ բառերն ինքը մարդասպանն է գոռացել, որպեսզի պահակախմբին շփոթեցնի։ Սակայն այժմ պարզվում է, որ հետախուզության տղաներից մեկն է գոռացել, որը հնարավոր առնչություն կարող է ունենալ մի նախնական ծրագրի, ըստ որի, քարոզչական ազդեցության համար վարչապետի դեմ անգնդակ փամփուշտներով մահափորձ է ծրագրված եղել, սակայն մարդասպանը անգնդակ փամփուշտները իսկականներով է փոխարինել»։

ԳՐԻԳՈՐ ԷՄԻՆ-ՏԵՐՅԱՆ

«ԻՐԻՆԱ» ֆիրման հրավիրում է

■ Հարսանեկան, հոբելյանական, էքսկուրսիոն շրջագայությունների. Շենգենյան ընկերակցության (Եվրամիության) երկրներ, Իտալիա, Ավստրիա, ԱՄԷ (Դուբայ), Հունաստան։

■ Երկարացրեք ձեր ամառը. Սոչիի առողջարաններ և հյուրանոցներ, Կիպրոս, Թունիս, Արգենտինա։

■ 7-օրյա այց Արևմ... մուտքալ գնելու։

Սպասում ենք ձեզ.
Երևան, Բաղրամյան պ. 3,
4-րդ հարկ, ժամը 10–17-ը.
Հեռ. 56-36-66

ԱՇԽԱՐՀ

Գերադասելի է Ռուսաստանին ընդունել Եվրախորհուրդ, քան թե մեկուսացնել

ՑՅՈՒՐԻԽ, 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ. ՓԱՍՏ։ Եվրոպայի խորհրդի խորհրդարանական ասամբլեայի քաղաքական հանձնաժողովը արտահայտվեց Ռուսաստանը Եվրոպայի խորհրդի կազմում ընդգրկելու օգտին։ Ինչպես հայտնի դարձավ, այդպիսի որոշում ընդունվել է չորեքշաբթի օրը ձայների մեծամասնությամբ Ցյուրիխում կայացած այդ հանձնաժողովի նիստում։ Ողջունվել է նախագիծը, որի էությունը հետևյալն է. «Ռուսաստանը ոչ լրիվ է համապատասխանում Եվրոպայի խորհրդի նորմերին, սակայն նրա մուտքը այդ կազմակերպություն ավելի գերադասելի է, քան մեկուսացումը»։

Իրանի առաջնորդի ազգականը դատապարտվեց 20 տարվա ազատազրկման

Ֆրանսպրեսը, վկայակոչելով Իրանի ԻՌՆԱ գործակալությունը, հաղորդել է, որ Թեհրանի դատարանը 20 տարվա ազատազրկման է դատապարտել Իրանի առաջնորդ այաթոլլահ Ալի Խամենեիի փեսային՝ Իրաքի իշխանությունների հետ համագործակցության համար։ Մեղադրյալը՝ շեյխ Ալի Թեհրանին, հունիսին ինքնակամ հանձնվել է Իրանի իշխանություններին՝ 11 տարի իրաքյան աքսորում գտնվելուց հետո։ Ինչպես հաղորդում է ԻՌՆԱ-ն, 70-ամյա շեյխի դատավարությունն անցկացվել է Թեհրանի կղերական հատուկ դատարանում, որի որոշման համաձայն նա «պատերազմել է աստծո դեմ»։ Գործակալությունը չի հայտնում, թե ինչպես է իրականացվելու պատիժը, բայց ամենայն հավանականությամբ նա կենթարկվի տնային կալանքի՝ երկրի մի հեռավոր անկյունում։ 1980-88թթ. իրանա-իրաքյան պատերազմի ընթացքում շեյխ Ալի Թեհրանին անընդհատ հանդես էր գալիս Իրանի Իսլամական Հանրապետության հիմնադիր այաթոլլահ Ռուհոլլահ Խոմեյնիի, ինչպես ինքն էր անվանում՝ «Իրանի նկատմամբ Իրաքի ագրեսիվ քաղաքականության» դատապարտմամբ։

ԼՏ

Այս անգամ արդեն աղետի ենթարկվեց ամերիկյան «Բոինգ-757» ինքնաթիռը

Ֆրանսպրես գործակալության հաղորդման համաձայն, երեկ Կալի քաղաքի օդանավակայան վայրէջքի գնացող «Ամերիկըն էյրլայնզ» ավիաընկերության «Բոինգ 757» մարդատար ինքնաթիռից, որը չվերթ էր կատարում Մայամիից, հաղորդում ստացվեց նրանում հայտնաբերված տեխնիկական անսարքության մասին, որից հետո կապը «Բոինգի» անձնակազմի հետ Բուգա քաղաքի շրջանում կտրվեց։ Ինչպես հայտնեցին քաղաքի բնակիչները, նրանք հեռու լեռներում հզոր պայթյուն են լսել։ Ինքնաթիռում էին գտնվում 150 ուղևոր և անձնակազմի 8 անդամներ։ Աղետի վայր են մեկնել փրկարար խմբեր։

ՀԱՐԳԵԼԻ ՀԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐ
ՏՆՕՐԵՆԻ
ՊԱՇՏՈՆԻ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՐԵՔ ՄԻՆՉԵՎ 31.12.1995 Թ.:
ՀԱՍՑԵՆ՝ ԵՐԵՎԱՆ, ՄՈՍԿՈՎՅԱՆ 35:

ԱՄԱՆՈՐԻ ՏՈՆԵՐԻՆ

ԾԱՂԻԿՆԵՐԻ ԳՆԵՐԸ

Վարդ	500, 700, 900 դրամ
Մեխակ	200, 250 դրամ
Խոլորձ (օրխիդեա)	800, 1500 դրամ
Իրիս	350 դրամ
Կակաչ	700, 900 դրամ
Գերբերա	500, 800 դրամ:

Կլինեն նաև քրիզանթեմ, շուշան, միմոզա, անտուրիում, ստրելիցիա, ամարիլիս, պրոտեա՝ ավելի քան 35 ծաղկատեսակներ:

1200 դրամից բարձր ծաղկեփնջերը և կոմպոզիցիաները ցանկալի է պատվիրել նախապես:

Առաջին անգամ Հայաստանում

«ՎԱՅ-ՏԵՔ» հայ-ամերիկյան համատեղ ընկերություն

❑ Ավտոմեքենաների ճաքճքած ապակիների նորոգում և խազխզվածների փայլեցում:

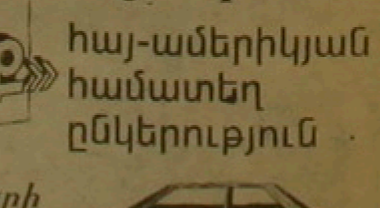

❑ Խանութների ապակիների նորոգում

Երևան, Նոր-Արեշ, Աքոյան 17 փ., տուն 51

Անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների առաջարկի և պահանջարկի մասին հեռախոսով: Զանգահարել 589167, 581351 «Սփյուռ»:

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երևան 23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 2011. Տպաքանակ՝ 3000. Ստորագրված է տպագրության՝ 21. 12. 1995. Գինը՝ 75 դրամ

digitised by A.R.A.R.@